

ՀԱՆԳՍՏՈՒԹՅՈՒՆԸ և
ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԻՍԼԱՄԻՆ ԲՆՈՐՈՇ ԵՐԿՈՒ
ՈՐԱԿՆԵՐ

سماحة الإسلام باللغة الأرمينية

Հեղինակ

Դոկտոր Արդուլ-Ռահմեն Էլ-Շիհա

د. عبد الرحمن بن عبد الكريم الشيحة

Թարգմանությունը

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC)

& Աննա Ռ. Հակոբ

**ՀԱՆԳՍՏՈՒԹՅՈՒՆԸ և
ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԻՍԼԱՄԻՆ ԲՆՈՐՈՇ ԵՐԿՈՒ
ՈՐԱԿՆԵՐ**

Դոկտոր Աբդուլ-Ռահման Էլ-Շիհա

Թարգմանությունը

EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (E.I.R.C)

& Աննա Ռ. Հակոբ

Ստուգող հանձնաժողով:

Աբու Առամ

© Գրքի բոլոր իրավունքները պատկանում են հեղինակին

Դոկտոր Աբդուլ-Ռահման Էլ-Շիհա

Հեղինակը թույլատրում է վերատպել կամ կրկին հրատարակել գիրքը, եթե որպես նպատակ ծառայում է գրքի անվճար տարածումը, որի ընթացքում արգելվում է կատարել փոփոխություններ:

Վերոնշյալ կանոնները պահպանելու և անհրաժեշտության դեպքում հեղինակը պատրաստ է սրամաղբել գրքի բարձրորակ կրկնօրինակներ էլեկտրոնային վիճակով:

Բովանդակություն

1. Ներածություն
2. ԻՍԼԱՄԸ և ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
3. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՎԱՏՔՈՒՄ
4. ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԻՍԼԱՄՈՒՄ ՇԱՐԻԱԹԻ ՀԵ ԿԱՊԱԿՑՎԱԾ
5. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴԱՎԱՅԻ (ԿՈՉՈՒՄ ՈՒՐԻՇՆԵՐԻՆ ԱՌ ԻՍԼԱՄ) ՊԱՐԱԳԱՅՈՒՄ
6. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՉ ՍՈՒՍՈՒԼՄԱՆՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ
7. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊՎԱԾ ՄԱՔՐՄԱՆ ՀԵՏ
8. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՂՈԹՔՆԵՐՈՒՄ
9. ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԱՔՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ
10. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԶԱՔՅԱՅԻ ԳՈՐԾՈՆՈՒՄ
11. ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԱՀՔԻ ՊԱՐԱԳԱՅՈՒՄ
12. ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱԶԻ (ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹՅԱՆ) ԺԱՄԱՆԱԿ
13. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՆԱՆՑ ՀԵՏ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
14. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԵՏ
15. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԱՏԺՈՒՄ
16. ԱՅՍ ՊԱՏԻՇՆԵՐԸ ՈՒՆԵՆ ՈՐՈՇԱԿԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

- 17. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊՎԱԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐԻՆ
- 18. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՂՔԵՐԻ ԹՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿՅՈՒԹՅԱՄԲ
- 19. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊՎԱԾ ՄԵՂՔԵՐԻ ՀԵՏ
- 20. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ և ԼԱՎ ԱՐԱՐՔՆԵՐԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ ԼԻՆԵԼԸ
- 21. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ և ՄԱՐԴՈՒ ՑԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
- 22. ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԶ
- 23. ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Ամենագթասիրտ Ալլահի անունով

Ներածություն

Փառք Ալլահին և խաղաղություն լինի Մարգարե Մուհամեդին , նրա ընտանիքին և հետևորդներին:

Շատերը մեղադրում են Իսլամի ահաբեկիչ լինելը , բայց դա նրա նկարագրությունը չէ: Հետաքրքրությունը աճել է այն բանից հետո երբ շատերը ընդունում են այդ : Եվ գիտակցում են , որ այն ոչ մի փաստ չունի կապված այդ մեղադրանքների հետ : Բայց թարգմանությունները և բացատրությունները անձնական թշնամանքը Իսլամի և մուսուլմանների նկատմամբ անում է իր գործը: Կարելի է ասել , որ իսլամի ընդունմանը ոչ մուսուլմանների կողմից նպաստում է նրա դյուրին լինելը, հեշտ ընկալումը , հանդուրժողականությունը : Այնտեղ ամեն ինչ շատ պարզ ու դյուրին բացահայտված է ամեն ինչի մասին , ամեն հարցի շուրջ: Ամեն ինչ դյուրին է բայց միևնույն ժամանակ այն ունի իր պայմանները, իր համակարգերը: Այն հիմնված է ներողամտության և հանդուրժողականության վրա ներառելով Ամենակարող Աստծո իրավունքները : Չի մոռացվում նաև մարդու հոգեբանությունը և կառուցվածքը: Իսլամում թողության և ներման դռները միշտ բաց են ամեն մեկի առջև , չկա որևէ ժամանակ: Ալլահին գոհացնում է ամեն մի գոջում : Եվ այս գրքուկը կբացահայտի շատ բաներ կապված հանդուրժողականության և Իսլամի ներողամտության հետ:

Իսլամը կրոն է , որը Աստված բացահայտեց բոլոր Մարգարեներին և Առաքյալներին սկսած Մարգարե Ադամից (Խ.Ա.Ո.Ն) , մինչև Մարգարե Մուհամեդ : Ամենակարող Աստվածը ասում է .

«Ճշմարիտ , միակ ընդունելի կրոնը Աստծո տեսանկյունից , Իսլամն է :» (3 : 19)

Յուրաքանչյուր մարգարեն կոչ է արել իր մարդկանց հավատալ Աստծո Միակ լինելուն և նվիրել երկրպագման բոլոր գործողությունները միայն Աստծոն , առանց զուգակցելու գործընկեր Նրան : Ամենաբարձրյալ Աստվածը ասում է .

«Նա հաստատել է ձեզ կրոն , որը Նա տվել է Նոյին և որը Մենք լուսաբանել ենք ձեզ , (Օ, Մուհամեդ) , և որը Մենք տվել ենք Աբրահամին և Մովսեսին և Հիսուսին , հաստատելու կրոն և չբաժանելու նրա մեջ : Դժվար է նրանց համար , ովքեր զուգակցում են ուրիշներ Ալլահի հետ , առ այն ինչին դուք հրավիրում եք նրանց : Ալլահը ընտրում է Իր համար , ում Նա ցանկանում է և առաջնորդում է դեպի Իրեն ով երբևէ ետ է վերադառնում (դեպի Նա):» (42:13)

Մարգարեները Մարգարե Մուհամեդի ժամանումից առաջ , ուղղարկվել էին բացառապես իրենց մարդկանց համար , օրենքները , որոնք Աստված տվեց նրանց էական էին միայն իրենց տվյալ ժամանակին : Երբ Մարգարեն մահանում է , մարդիկ շեղվում են տրված ուղերձից , և Աստված ուղարկում է ուրիշ մարգարե առաջնորդելու նրանց ետ , դեպի Ուղիղ Ճանապարհը : Այս Մարգարեն մեկ անգամ ևս կառաջնորդի մարդկանց երկրպագել միայն Աստծոն և գործընկեր չկապել Նրա հետ : Ամենաբարձրյալ Աստվածը ասում է .

«Եվ Մենք իրոք ուղարկել ենք ամեն ազգին մարգարե , {ասելով}, «Երկրպագեք Ալլահին և խուսափեք Թագուրից :» (Ալլահին գործընկեր կապելուց) : Եվ նրանց մեջ կային այնպիսիներ , ում Ալլահը առաջնորդել էր և նրանց մեջ կային այնպիսիներ , ում վրա սխալները (արժանապես) հրամանագրված են : Այսպիսով շարունակիր երկրով և դիտիր ինչպիսին էր մերժողների ավարտը :» (16:36)

Բոլոր մարգարեների և առաքյալների մեջ վերջինը Մարգարե Մուհամեդն է (Խ.Ա.Ո.Ն) : Նա ուղարկվեց երկար ժամանակ հետո , երբ չէր ուղարկվել ոչ մի մարգարե մարդկանց : Նա վերջինն է Մարգարեներից և Առաքյալներից : Նրա ուղերձը վերջինն է բոլոր աստվածային ուղերձներից առ մարդկությունը : Ամենաբարձրյալ Աստվածը ասում է .

«Եվ մենք ուղարկել ենք քեզ բազմակողմանի մարդկությանը , որպես զգուշացում և տեղեկություն բերող : Բայց մարդկանց մեծամասնությունը չգիտի :» (34:28)

Ըստ այն փաստի , որ այս Ուղերձը վերջինն է մարդկությանը , այն կրում է շատ տարբերիչ հատկություններ , որոնք նման չեն նախորդ ուղերձներին : Այն ներառում է հարմարվող կանոններ բոլոր երևույթներին , որոնք եկել են և կգան մինչ ժամանակի ավարտը : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասաց .

«Եվ Մենք ուղարկել ենք քեզ (Օ, Մուհամեդ), ինչպես գութ աշխարհներին :» (21:107)

Մարգարե Մուհամեդի (Խ.Ա.Ո.Ն) ուղերձը ներառում է բոլոր հարցերը , որոնք կապված են անհատի , նրա հասարակարգի , և ինչպես համագործակցել միմյանց հետ : Այն նաև համապատասխանում է բոլոր ժամանակներին և վայրերին : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .

«Այս օրը , նրանք ովքեր չեն հավատացել , հուսահատվել են (պարտության մատնելու) ձեր կրոնը; այսպիսով մի վախեցեք նրանցից , բայց վախեցեք Ինձանից : Այս օրը Ես կատարելության եմ հասցրել ձեզ համար ձեր կրոնը և ավարտել եմ Իմ բարեհաճությունը ձեզ և հաստատել եմ ձեզ համար Իսլամը ինչպես կրոն :»(5:3)

Քանի որ հանդուրժողականությունը Իսլամական հավատքի տարբևոլ բաղադրիչ է , մենք կլուսաբանենք , թե ինչպես այս տարբերիչ գործոնը կայմակալ է բոլոր իր վճիռներին : Մուսուլմանները պարտավոր են ներկայացնել երկրպագման գործողություններ ըստ իրենց ունակությունների լավագույնի : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .

«Ալլահը չի գանձում հոգուն , բացի (ինչ նրա ներքինի) , իր հնարավորություններից :» (2:286)

Մարգարեն ասել է . «Պահպանիր այն , ինչ ես սահմանել եմ քեզ համար , քանզի իրոք նրանք քեզանից առաջ , ավիրվել են Մարգարեններից տարբերվելով և հարցերով : Եթե ես արգելում եմ ձեզ որևէ բան , խուսափեք դրանից , և եթե ես հրամայում եմ ձեզ որևէ բան , արեք այդ այնքան որքան կարող եք : » (Բուխարի)

Իսլամական համակարգի օրենքում հանգստության և հանդուրժողականության հիմքը այն է , որ նրանք աստվածային օրինական համակարգեր են , որոնք հաշվի են առնում մարդու զգացմունքային կառուցվածքը և նրա հնարավորությունները : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է .

«Նա ընտրել է քեզ և չի բարդել քեզ վրա կրոնում որևէ դժվարություն :» (22:78)

Օրենքի Իսլամական համակարգը իրոք , պարզ համակարգ է , որը արդար է , հեշտ է ընկալվում և գործում է մեղմացնել դժվարությունները : Երբ այն հասկանում են ճիշտ , այն նույնպես սիրվում է բոլորից , ովքեր

լում են դրա մասին : Ուրախություն է գործի դնել այն և նույնիսկ անկողմակալ ոչ մուսուլմանները վկայում են այս փաստը : Մարդկանց վերաբերվելու հավասարությունը և արդարությունը տրամադրվում է բոլորին , անկախ հարստությունից , տարիքից կամ սեռից : Իսլամը օրենքի չափավոր համակարգ է , ոչ մի ուրիշ համակարգ անգամ մոտ չէ նրան իր չափավորությամբ և գեղեցկությամբ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .

«Եվ Ալլահը ցանկանում է հեշտացնել քեզ (քո դժվարությունները) և մարդկությունը ստեղծվել է թույլ :» (4:28)

Արդարությունը Իսլամում ոչ միայն մուսուլմանների համար է , այլև նրանց , ովքեր ապրում են Մուսուլմանների մեջ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .

«Նրանք , ովքեր հետևում են անտառաճանաչ մարգարեյին , որի մասին գտել են գրված Թորայում և Ավետարանում , ով հրամայել է նրանց , թե ինչն է ճիշտ և արգելել է նրանց սխալը և օրինական է դարձրել նրանց համար ինչը լավ է և արգելել է նրանց վատը , և ազատել է նրանց իրենց բեռից և կապանքներից , որոնք նրանց վրա էին : Այսպիսով նրանք , ովքեր հավատացել են նրան , պատվել են նրան , աջակցել են նրան և հետևել են լույսին , որը ուղարկվել է նրա հետ , նրանք են ովքեր կլինեն հաջողակ :» (7:157)

Հանդուրժողականությունը մի աստիճանն է Իսլամական օրենքում և հիմք է , որտեղ անհատին տրված է շարժունակություն , իրականացնել անձնական որոշումներ , որոնք համապատասխանում են Իսլամական ուղենիշին : Սա շատ ակնհայտ է Մարգարեյի (Խ.Ա.Ո.Ն) պատմության մեջ : Մի օրինակ է Մուադիի, նրա հետևորդներից մեկի , պատմությունը : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ուղարկեց Մուադիին , իր ուղեկցորդներից մեկին, Յեմեն : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) հարցրեց . **« Ինչպե՞ս դու կդատես :» Նա պատասխանեց . « Ես կդատեմ Ալլահի Գրքի պատվիրաններով , և եթե ես չկարողանամ գտնել այն այնտեղ , ես կգնամ Ալլահի Մարգարեյի սովորություններին , և եթե ես չկարողանամ գտնել այն այնտեղ , ես կկայացնեմ գիտական որոշում :»** Մարգարեն դրեց իր ձեռքը նրա ուսին և ասաց . **« Փառք Ալլահին , որ հեշտացնում է Ալլահի Մարգարեյին ընտրել ճիշտ անհատ այս դիրքի համար :»** (Աբու Դաուդ)

Իսլամում մեզ տրված է ընդհանուր ուղենիշներ և սկզբունքներ , որոնցով մենք ապրում ենք մեր կյանքերը : Երբ նոր իրավիճակ է երևան գալիս , որը չի գտնվել նախորդ դարում և վճիռը ստացվում է Ղուրանից

կամ Սուննայից , որը համապատասխանում է իրավիճակին : Այս կանոններից են հետևյալները .

24. Սկզբունքը, որը կառավարում է բոլոր բաների էությունը այն է , որ նրանք թույլատրելի են օգտագործման համար (մինչ ապացուցված է հակառակը):

25. Վնասող գործոնը պիտի հեռացվի և պիտի խուսափել նրանից :

26. Սարսափելի կարիքները թույլատրում են անօրինականը :

27. Հատուկ վնասը (որը անհատական է) կարող է հանդիսանալ , խուսափում մեծ վնասից :

Կան շատ ուրիշ կանոններ նման նրանց , որոնք հնարավորություն են տալիս Իսլամական օրենքին հարմարվել ամեն իրավիճակների և վայրերի :

ԻՍԼԱՄԸ և ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Երբ մենք խոսում ենք Իսլամում հանդուրժողականության մասին , Մենք ի նկատի չունենք կրոնի փոքրիկ բաղադրիչը, այլ ի նկատի ունենք Իսլամական հավատքի բանալին : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասել է . « **Ալլահին ամենասիրելի բանն է հանդուրժող հավատքը , որը համընկնում է մարդու բնական դիրքորոշմանը :**» (Բուխարի)

Իսլամը կառուցված է հանդուրժողականության մեթոդաբանության վրա : Ալլահն ասում է .

«Եվ այսպես , մենք արել ենք ձեզ համայնք , որ դուք վկա լինեք մարդկանց և Մարգարեն կլինի վկա ձեզ : Եվ Մենք չենք արել Քիբլան (աղոթքի ուղղությունը) , որին դուք դարձնում եք ձեր երեսը , բացի այդ Մենք արել ենք վկայություն , ով կհետևի Մարգարեյին , նրանցից , ով կշրջվի իր կրունկների վրա : Եվ իրոք , դժվար է բացի նրանցից , ում Ալլահը առաջնորդել է : Եվ երբեք Ալլահը չի պատճառի քեզ կորցնել քո հավատքը : Իրոք , Ալլահը Բարի և Գթասիրտ է մարդկանց :» (2:143)

• Իսլամը հանդուրժող կրոն է կապված քաղաքական և արտաքին խնդիրների հետ : Մուսուլմաններին հրամայված է վերաբերվել արդար և անկողմնակալ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է . « **Ալլահը չի արգելում**

ձեզ այն մարդկանց, ովքեր չեն կռվում ձեզ հետ կրոնի պատճառով և չեն արտաքսում ձեզ ձեր տներից, լինել առաքինի և արդար վերաբերվել նրանց : **Ճշմարիտ Ալլահը սիրում է նրանց, ովքեր արդար են գործում :»** (60:8)

• Իսլամը հանդուրժող է ընդհանուր հասարակական խնդիրներում: Մարդ չպիտի լինի ամբարտապան մյուսի նկատմամբ հաշվի առնելով իր ցեղը կամ հասարակական կապերը : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .**« Օ, մարդկություն , ճշմարիտ Մենք ստեղծել ենք ձեզ տղամարդուց և կնոջից և արել ենք ձեզ ազգեր և ցեղեր , որ դուք ճանաչեք միմյանց : Ճշմարիտ ձեզանից ամենաառաքինին Ալլահի աչքին , ամենավեհն է : Ճշմարիտ Ալլահը Ամենագիտակն և Ամենաճանաչողն է :»** (49:13)

• Իսլամը հանդուրժող է վարվելաձևում և էթիկայում: Նրա նպատակն է հաստատել մուսուլմանների մեջ բարձր չափանիշներ և սովորույթներ կապված էթիկայի և վարվելաձևի հետ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .**« Վերցրու ինչ տրված է անվճար , արա ինչ լավ է և ետ կանգնիր ամբարտապանությունից :»** (7:199)

Ամենաբարձրյալ Ալլահը նույնպես ասել է .**« Ով դիմանում է (հանուն Ալլահի) հանգստության և դժվարության և զսպում է բարկությունը և ով ներում է մարդկանց - և Ալլահը սիրում է լավություն անողներին :»** (3:134)

Ամենաբարձրյալ Ալլահը նույնպես ասել է .**« Եվ հավասար չեն լավ և վատ արարքները : Փոխիր (չարիքը) այդ (արարքով), որը ավելի լավ է և նրա միջև ում մեջ կա թշնամություն (կդառնա) կարծես հավատարիմ ընկեր : »** (41:34)

• Իսլամը հանդուրժող է երկրպագման գործողություններում : Ոչ ոք չափից դուրս ծանրաբեռնված չէ , և նրանք ովքեր ջանք են գործադրում երկրպագման մեջ կպարզևատրվեն մեծապես իրենց ջանքերի համար: Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է . **« Բայց նրանք ովքեր հավատացել են և անում են առաքինի արարքներ , Մենք չենք մեղադրում որևէ հոգի բացի իր կարողություններից : Նրանք Դրախտի ուղեկցորդներ են , նրանք կրնակվեն այնտեղ հավերժ :»** (7:42)

• Իսլամը հանդուրժող է տնտեսական հարցերի առումով: Բոլոր տեսակները , որոնք կարող են ճնշել գումարի տեսանկյունից արգելված են : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է . **« Նրանք , ովքեր ենթադրում են հետաքրքրություն (շահույթ) չեն կարող կանգնել (Դատաստանի օրը) բացի ինչպես մեկը կանգնում է , ով ծեծված է Մատանայի կողմից իր խելացնորությամբ: Դա այն պատճառով է , որ նրանք ասում են .« Առևտուրը ինչպես շահույթ է : » Բայց Ալլահը թույլատրել է առևտուրը և արգելել է տոկոսը : Այսպիսով , ով ընդունել է հորդոր Իր Տիրոջից և**

դադարեցնում է , կարող է ունենալ ինչ անցած է և նրա գործերը հանգստանում են Ալլահի հետ : Բայց նա , ով վերադառնում է առ (տոկոսը և շահը), նրանք Կրակի գործընկերներ են , նրանք կմնան այնտեղ հավերժ : »(2.275)

• Իսլամը հանդուրժող է կրթության և ուսուցման հարցերում : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասել է . « **Տուր ավետիս և մի բարդացրու ամենը** :» (Իբն Հիբան)

• Իսլամի տեքստային ուղերձն է ժամանակ և ժամանակ կրկին , հաստատել հանդուրժողականության մեթոդաբանությունը դնելով այն գործնականի մեջ : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է . « **Հանդուրժողականություն և այն չունի բան բացի այն , ինչ կգեղեցկացնի նրան և այն չի տեղաշարժվի որևէ բան , բացի այն , որ թերություն կլինի դրան** :»(Մուսլիմ)

Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է . « **Օ, Ալլահ , ով գերադասում է իրեն իմ Ումմայից (ազգից) և դժվարացնում են այն ուրիշների համար , դարձրու նրանց կյանքը դժվար : Եվ ով հեշտացնում է ամեն ինչ ուրիշների համար , հեշտացրու ամեն բան նրանց համար** :» (Մուսլիմ)

Ով հանդուրժող է կպարզկատրվի և կօրհնվի մտնելով Դրախտ և կստանա պաշտպանություն Դժոխքի կրակներից : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասել է . « **Ով հեշտ հանդուրժող է , բարեսիրտ և Ալլահին մոտիկ , նրան կարգելվի մտնել Դժոխք** :» (Աթ-Թարգիբ ուաթ Թարհիբ)

Պետք է հայտնի լինի, որ երբ մենք խոսում ենք Իսլամի մասին կապված տարբեր իրավիճակների հետ , մենք ի նկատի չունենք , որ կարող ենք դիտավորյալ խախտել պատվիրանները և սպասենք նրբության և հանդուրժողականության :

Աիշան (թող Ալլահը գոհանա նրանով), ասաց. «**Մարգարեյին չէր տրվում ընտրություն երկու դեպքերում , բացի այն դեպքից , երբ նա ընտրում է երկուսից ամենահեշտը , բացի , եթե դա մեղավոր գործողություն է , դրանից Նա իրեն հեռու կպահեր** :»(Մուսլիմ) Դրանից ազատվելը կլինի ծանր կարիքի պայմաններ :

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒԹՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՎԱՏՔՈՒՄ

Հավատքը Իսլամում հիմնական տեսանկյունն է : Դա այնպիսի մի բան է առանց որի հնարավոր չէ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է . «

Ճշմարիտ , Ալլահը չի ներում զուգորդում Իր հետ , բայց Նա ներում է ինչ ավելի քիչ է քան այդ , նրան , ում Նա է ցանկանում : Եվ նա , ով զուգորդել է ուրիշներ Ալլահի հետ , իրոք կատարում է հսկայական մեղք :»(4:48)

ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՎԱՏՔՈՒՄ

Դա պարզ հավատք է առանց դժվարությունների հասկանալու այն :

• Իսլամի բոլոր հետևորդները պարտավոր են ընդունել և հավատալ , որ Ալլահի բոլոր մարգարեները և առաքյալները ուղարկվել են Աստծո միակը լինելու հավատքի ուղերձով : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է . « Մարգարեն հավատում է այն բանին , ինչ լուսաբանվել էր նրան իր Տիրոջից , և (այնպես էլ) հավատացյալները : Նրանք բոլորը հավատում են Ալլահին և Նրա հրեշտակներին , Նրա Գրքերին և Նրա մարգարեներին (ասելով) «Մենք տարբերություն չենք դնում Նրա ամեն մարգարեների մեջ :» Եվ նրանք ասում են , « Մենք լսում և մենք ենթարկվում ենք : {Մենք փնտրում ենք } Քո թողությունը , մեր Տեր եվ Քոնն է {վերջնական} նշանակման վայրը : »»(2:285)

• Ոչ ոք պարտադրված չէ առ Իսլամ : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է

« Չպիտի լինի որևէ պարտադրում կրոնի ընդունման մեջ : Ճիշտ ուղությունը պարզ է սխալ ուղղուց : Այսպիսով , ով չի հավատում Թագութին և հավատում է Ալլահին , բռնել է ամենահավատարիմ ձեռքը առանց կորուստի նրա մեջ : Եվ Ալլահը Լսող և Իմացող է : » (2:256)

Ոչ ոք չունի իրավունք պարտադրելու որևէ մեկին գալ առ Իսլամ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .

« Եվ եթե ձեր Տերը ցանկանար , բոլորը երկրի վրա կհավատային , բոլոր նրանք ամբողջությամբ : Այնուհետ (Օ, Մուհամեդ) , արդյո՞ք դու կպարտադրեիր մարդկանց , որպեսզի նրանք դառնան հավատացյալներ : »(10:99)

Ում Իսլամի ուղերձը հասել է և ում այն պարզաբանվել է , նա ունի ընտրություն կամ ընդունել , կամ մերժել Ուղերձը : Ամենակարող Ալլահը ասում է .

« Եվ ասա , «Ճիշտը քո Տիրոջից է , այսպիսով , ով ցանկանում է , թող հավատա և ով ցանկանում է , թող չհավատա : » Ճշմարիտ , Մենք պատրաստել ենք սխալվողների համար կրակ , որի պատերը կշրջապատեն նրանց : Եվ եթե նրանք կանչեն օգնության , նրանց կտրվի ջուր ինչպես թթվածնային յուղ , որը կխաշի (նրանց) դեմքերը : Խղձուկ է ըմպելիքը և չարիքը հանգստանալու վայրն է : » (18:29)

Այս հանդուրժողականության մեկ այլ գործոն է այն , որ մարդը դատվում է Ալլահի կողմից ըստ իր արարքների : Անձը չպետք է նայի իր արարքների իմաստի ներքինը և դատի ըստ դրա : Ժամանակին այս անհնար էր վերձանել , այսպիսով , ինչպես մուսուլման մեզ հրամայված է Ալլահից դատել ուրիշներին հիմնվելով մեր իսկ վկայություններին :

Ինչպես նշեցինք , անձին դատում են ըստ իր արարքի և ինչ ակնհայտ է այդ գործողություններից : Այս է վկայում նաև հետևյալ պատմությունը . « Ալի իբն Աբի Թալիբը ուղարկեց Ալլահի Մարգարեյին (Խ.Ա.Ո.Ն) ոսկու կտոր դեռ դուրս չբերած իր հանքաքարից , կաշվե պահոցով : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) բաժանեց դրանք չորս մարդկանց միջև , ովքեր էին .Ուեյնա իբն Բադրը , Աքբա իբն Հաբիբը , Ջեյդ Ալ- Խեյլը և չորրորդը Ալքամա կամ Ամիր իբն Աթ Թուֆեյլը : Այդ առիթով նրա հետևորդներից մեկը ասաց.« Մենք ավելի արժանի ենք այդ (ոսկուն) քան այդ մարդիկ » :

Երբ լուրը հասավ Մարգարեյին (Խ.Ա.Ո.Ն), նա ասաց , « Դուք ինձ չե՞ք վստահում ինչպես ես մեկն եմ , ով ստանում է Աստվածային Լուսաբանումը Աստծոց » : Այստեղ մի մարդ , խոր աչքերով , դուրս պրծած այտուկներով , բարձր ճակատով և թավ մորուքով , սափրած գլխով , ոտքի կանգնեց և ասաց . « Օ , Ալլահի Մարգարե , Վախեցիր Ալլահից : » Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « **Դժբախտությունն քեզ , մի թե ես աշխարհի ամենաաստվածավախ անձը չեմ :** » Հետո այդ մարդը հեռացավ : Խալեդ իբն Ուալիդը ասաց . « Օ , Ալլահի Մարգարե , սպանե՞մ նրան : » Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « **Ոչ , միգուցե նա աղոթում է :** » Խալիդը ասաց . « Շատ են նրանք , ովքեր աղոթում են և ասում են իրենց բերանով ինչ չկա նրանց սրտում : » Ալլահի Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « **Ինձ Ալլահը չի հրամայել փնտրել մարդկանց սրտերը կամ կտրել նրանց որովայները :** » Հետո Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) նայեց նրան , մինչ նա հեռանում էր և ասաց . « Նրանից կգա սերունդների մի խումբ ովքեր կկարդան Ղուրան անդադար և նրբորեն , բայց այն չի իջնի նրանց կոկորդներից ներքև (նրանք ոչ կհասկանան , ոչ կգործեն այդպես) : Նրանք կգնան կրոնից դուրս (Իսլամից), ինչպես նետն է դուրս գալիս աղեղից : »

• Երբ մարդը այնպիսի իրավիճակում է , որը սպառնում է վնասել նրան , ապա այս դեպքում նա կարող է ձեռնարկել անհրաժեշտ քայլեր

պաշտպանելու իրեն : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասաց. « **Ով դառնում է անհավատ Ալլահին իր հավատքից հետո , բացի այն դեպքերից երբ պարտադրված է , {ետ կանգնել իր կրոնից} մինչ նրա սիրտը ապահով է հավատքով : Բայց նրանք , ովքեր {կամովի} բացում են իրենց սրտերը անհավատության , նրանց վրա է Ալլահի բարկությունը և նրանց համար է մեծ պատիժ :» (16:106)**

• Ամմար իբն Յասիրը , հետևորդներից մեկը , մահվան և կյանքի իրավիճակում էր , երբ նրան համարյա սպանում էին ոչ մուսուլմանները տանջելով : Նրան տանջողները ասեցին վատաբանել Մարգարեյին (Խ.Ա.Ո.Ն) , որպեսզի փրկի իրեն հետագա տանջանքներից , այսպիսով նա արեց այդ : Նա շատ տխրել էր այդ արարքի համար , Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) մխիթարեց նրան և ասաց. « **Ինչպե՞ս է քո հավատքը** », նա ասաց. « Ես լցված եմ Իսլամով :» Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Եթե նրանք ցանկանան տանջել քեզ կրկին , ասա ինչ պետք է ասես :**» (Իբն Քաթիր)

• Իսլամը նույնպես ազատել է մարդկությանը ծառայելու ուրիշ մարդկանց և հանձնարարել է երկրպագել միայն Աստծոն : Ամենակարող Ալլահը ասում է .

« **Բայց նրանք վերցրել են բացի Նրանից աստվածներ , որոնք ոչինչ չեն ստեղծում , մինչ նրանք ստեղծվել են և չունեն իշխանություն իրենց վնասելու կամ օգուտ տալու և չունեն իշխանություն մահվան կամ կյանքի կամ հարության :**» (16:20) Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է .

« **Եվ եթե Ալլահը տալիս է ձեզ ձախորդություն , չկա ուրիշ հեռացնող այն բացի Նրանից , և եթե Նա մտադրվել է քեզ տալ բարիք , ապա ոչ ոք չի կարող ետ մղել նրա առատաձեռնությունը : Նա հասցնում է այդ Իր ծառաներից , ում որ Նա է ցանկանում : Եվ Նա Ներող և Գթասիրտն է :**» (10:107)

Խուսափել սին ակնածանքից առ ցանկացած անհատ , Ալլահը պարզաբանում է , որ Մարգարե Մուհամեդը պարզապես մարդ էր , ինչպես բոլոր մարգարեները նրանից առաջ : Նրանք պարզապես մարդիկ էին , ովքեր արժանի չէին մեծարման : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .

« **Ասա , « Ես ինքս իշխանություն չունեմ օգուտ տալու կամ վնասելու , պաշտպանելու ինչպես Աստվածն է ցանկանում : Եթե ես իմանային անտեսանելին , ես կքողարկեյի ինձ բարիքի առատությամբ և ոչ մի վնաս չէր գա ինձ : Ես զգուշացնող և լավ նորությունների կրող եմ նրանց համար , ովքեր կհավատան :»» (7:188)**

• Ալլահը նույնպես հրամայել է մուսուլմաններին լինել արդար և ճշմարիտ բոլոր մարդկանց նկատմամբ , անկախ նրանց հավատքի կամ

կրոնի , մաշկի գույնի կամ էթնիկ ծագման , կամ սոցիալական դիրքի : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .

« Աստված հրամայում է արդարություն , բարություն և տալ իրենց իրավունքները մոտիկ բարեկամներին , և Նա արգելում է բոլոր ամոթալի արարքները և անարդարությունը և ճնշումը : Նա խրատում է ձեզ , այնպես որ դուք ընկալեք զգուշացումը :»(16:90)

•Մարդ պետք է արդար լինի ուրախության և տխրության իրավիճակներում , և մուսուլմանների և ոչ մուսուլմանների հետ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .

« Օ , դուք , ովքեր հավատացել եք , եղեք հաստատուն կանգուն Ալլահի համար , վկայեք արդարության , և մի թույլ տվեք մարդկանց ատելությունը խոչընդոտելու , լինել արդար : Եղիր արդար , այն մոտ է առաքինության : Եվ վախեցիր Ալլահից , իրոք Ալլահը ծանոթ է նրան , ինչ դու անում ես : » (4:135)

•Իսլամական հավատքի հանդուրժողական տեսանկյուն է , որ մուսուլմանը հավատում է , որ բոլոր մարդիկ Աստծոց բարեհաճություն են ստացել : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « Եվ Մենք իրոք պատվել ենք Ադամի երեխաներին և տարել ենք նրանց ցամաք և ծով և ապահովել ենք նրանց լավ բաներ և գերադասել ենք նրանց ամենից վեր , ինչ ստեղծել ենք , որոշակի գերադասությամբ : »(17:70)

Ջաֆիրն ասաց , որ հրեայի հուղարկավորություն էր անցնում և մարգարեն (Իս.Ա.Ո.Ն) կանգնեց նրա համար , նույնպես և Ջաֆիրը : Հետո Ջեֆիրն ասաց , « Օ , Ալլահի Մարգարե , դա հրեայի մարմին էր : » Նա ասաց . « Ուղքի կանգնիր նրա համար (հարգանքի նշան) : »(Բուխարի)

ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԻՍԼԱՄՈՒՄ ՇԱՐԻԱԹԻ ՀԵ ԿԱՊԱԿՑՎԱԾ

Այժմ «Շարիաթ» տերմինը ներառում է վախի աստիճան , տալիս է տանջանքի նկարագիր և ուրիշ հասարակական պատիժի պատկեր մարդկանց մտքերում : Իրականում , Շարիաթը պարզապես արտահայտում է աստվածային օրենքների համակարգ , որը տրված է մարդկությանը : Այն մի համակարգ է , որը հիմնված է հանդուրժողականության և հանգստության վրա : Ահա մի քանի կետեր մտապահելու համար .

• Ղուրանի և Սուննայի տեքստային ուղերձները շատ հեշտ է հասկանալ : Ամենաբանձնյալ Ալլահը ասաց .

« Մենք հեշտացրել ենք սովորել դասեր Ղուրանից : Կա՞ մեկը ով կստանա հանդիմանություն : » (54:17)

Տեքստային ուղերձը շատ պարզ է իր իմաստով , չկա դժվարություն հասկանալու ինչ է այն ասում : Եթե կա իրավիճակ որտեղ մարդ կասկածում է . Աստված ուղղորդում է մեզ հարցնելու նրանց , ով ունի գիտելիք :

« Այսպիսով , հարցրու ուղերձի մարդկանց , եթե դու չգիտես : » (16:43)

Մա իրոք կարևոր գործոն է : Եթե մարդ անտեղյակ է աշխարհիկ հարցերին , նա կարող է հարցնել մասնագետին լուծելու իրավիճակը : Նույնն է վերաբերվում կրոնական հարցերին : Աստված սահմանել է , որ առանց գիտելիքի խոսելը մեծ մեղք է : Ով խոսում է կրոնի մասին առանց գիտելիքների և հետո արգելում է օրինական հարցը կամ անում է հակառակը , մեծ մեղք է գործում :

Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասաց . **« Ասա , « Իմ Տերը արգելել է միայն անբարոյականությունները , ինչ ակնհայտ է նրանցից և ինչ թաքնված է , և մեղք ու ճնշում առանց իրավունքի և որ դու զուգակցում ես Ալլահի հետ , որի համար չունես իշխանություն և որ ասում ես Ալլահի մասին ինչ չգիտես : » » (7 :33)**

Ալլահի Մարգարեն պարզաբանում է բացասական ազդեցությունը այն մարդու , ով անգիտակ խոսում է գիտության մասին : Նա անկասկած սխալ ուղղու կղնի իրեն և ուրիշներին : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է . **« Աստված չի հեռացրել գիտելիքը իր ստորուկներից , պատճառ դառնալով որ նրանք մոռանան , այլ դեպքում գիտելիքը կկորի գիտնականների կորստով : Մինչ , չի մնա ոչ մի գիտնական , մարդիկ կղնեն իրենց վրա անտեղյակ անհատներ , և նրանք կարձակեն վճիռներ առանց գիտելիքների և սխալ ուղղու կղնեն իրենց և ուրիշներին : » (Բուխարի)**

Իսլամում չկա առեղծվածային կամ անբացատրելի հարցեր : Երբեմն լինում են խնդիրներ որոնց մասին մենք չունենք ամբողջական ըմբռնում , իրականում նրանք չեն ազդում մարդու ոչ հավատքի վրա , ոչ էլ տալիս են որևէ առավելություն : Այսպիսի մի խնդիր է , ինչպես Աստված ասում է . **« Եվ նրանք հարցնում են քեզ (Օ, Մուհամեդ) , հոգու մասին : Ասա , « Հոգին իմ Տիրոջ գործերից է : Եվ մարդկությանը չի տրված գիտելիք բացի մի փոքր : » » (17 :85)**

Ամենաբարձրյալ Ալլահը նույնպես ասել է . **« Նրանք հարցրեցին քեզ (Օ, Մուհամեդ) , Ժամի մասին , ե՞րբ այն սահմանված : Ասա , « Այս գիտելիքը միայն իմ Տիրոջ հետ է : Ոչ ոք չի լուսաբանի ժամանակը բացի Նրանից :**

Այն ընկած է երկնքի և երկրի միջև : Այն չի գա ձեզ բացի անսպասելի ձևով : » Նրանք հարցնում են քեզ կարծես քեզ ծանոթ է այդ : Ասա, « Այդ գիտելիքը միայն Ալլահի հետ է , բայց մարդկանց մեծամասնությունը չգիտեն : »(47 :18)

Ամենը ինչ մեզ առավելություն կտա գիտելիքի առումով , և որը կապված է անտեսանելիի հետ , բացատրված է մեզ Մարգարեյի (Խ.Ա.Ո.Ն) կողմից : Այն ներառում է Դրախտի և Դժոխքի նկարագրությունը , նախորդ ազգերի նկարագրությունը , այնպես , որ մենք կարողանանք անբախտանք այն ամենին , ինչ կատարվել է նրանց հետ : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է .

« Այսպիսով ես զգուշացրել եմ ձեզ Կրակի մասին , որը բոցավառվում է : Ոչ ոք չի (մտնի) այնտեղ այրվելու , բացի ամենախղճուկից : Ով մերժել է և հեռացել է : Բայց առաքինին կխուսափի այն ,(Նա) , ով տալիս է իր հարստությունից մաքրագարդելու իրեն : Եվ չի (տալիս) մեկի համար , ով արել է լավություն պարգևատրվելու : Բայց միայն փնտրում է իր Տիրոջ շուքը , Ամենաբարձրյալի : Եվ նա կլինի բավարարված : » (92:14-21)

• Չնմանվելով մարդու կողմից ստեղծված օրենքներին , որոնք կարող են հարմար լինել մեկին և անհարմար մյուսին , կապված որոշ բացթողումների հետ , Իսլամի օրենքները աստվածային են : Աստծո օրենքը վերջնական և որոշակի է , և օրենք է որին բոլորը կդիմեն , լինեն նրանք հարուստ կամ աղքատ , պատվելի կամ ոչ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասաց . « Հավատացյալ տղամարդու և կնոջ համար չէ , երբ Ալլահը և նրա Մարգարեն որոշում են որևէ բան , որ նրանք հետո ունենան որևէ ընտրություն նրանց գործում : Եվ ով չենթարկվի Ալլահին և նրա Մարգարեյին , իրապես շեղվել է դեպի պարզ սխալ : »(33:36)

Ալլահը կարգադրել է , որ բոլորը պիտի հարգեն և պահպանեն օրենքի համակարգը : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « Միակ վիճակն է (ճշմարիտ) հավատացյալի , երբ նրանց կանչում են առ Ալլահ և Նրա Մարգարեն դատելու նրանց միջև , այն է որ նրանք ասում են , « Մենք լսում ենք և մենք ենթարկվում ենք : » Եվ նրանք հաջողակներն են : » (24:51)

Իսլամում ոչ ոք չունի բացարձակ իշխանություն , ներառյալ նահանգի կառավարիչը , նա օրենքի ենթական է , ինչպես որևէ մեկ ուրիշը կլինի նրանց ենթական : Սա է Իսլամի հանդուրժողականությունը և գեղեցկությունը : Ոչ ոք չի կարող ճնշել այս կանոնները և սահմանները : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « Մուսուլմանը պիտի լսի և ենթարկվի , բացի այն դեպքերից , երբ նրան հրամայված է մեղսակից արարք , այս դեպքում չկա ենթարկվածություն : » (Բուխարի)

• Աստծո օրենքների մեկ այլ գործոն է, որ նրանք փոփոխման ենթակա չեն և ժամանակից դուրս չեն գալիս : Այս օրենքները կատարյալ են բոլոր ժամանակների և վայրերի համար : Այդպիսին չեն մարդու կողմից ստեղծված օրենքները, նրանք ենթակա են փոփոխման և դառնում են ժամանակից դուրս : Աստված հրամանագրել է օրենքի աստվածային համակարգը և այն չի փոխվում : Ամենաբարձրյալ Աստվածն ասում է . « **Արդյո՞ք նրանք ցանկանում են անտեղյակության դատաստան : Բայց ով է ավելի լավ քան Ալլահը դատաստանում մարդկանց համար, ովքեր հաստատուն են {հավատքում} : » (5 :50)**

• Իսլամում չկա հոգևորականության կառուցվածք, ոչ էլ նրանք համարվում են մարդիկ, ում կարծիքները Աստծո խոսքից առավել են : Ալլահն ասում է . « **Անկասկած, Ալլահին է մաքուր կրոնը : Եվ նրանք, ովքեր վերցնում են պաշտպաններ բացի Նրանից ասա, « Մենք միայն պաշտում ենք նրանց, որ նրանք կարող են բերել մեզ ավելի մոտ Ալլահին դրությամբ : » » (39:3)**

Ոչ ոք չունի իշխանություն վնասելու կամ շահ տալու : Սա պատկանում է միայն Ալլահին : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Իրոք նրանց դուք (բազմաստվածներ) կոչում եք բացի Ալլահից, ձեզ նման ծառաներ են : Այսպիսով կոչիր նրանց և թող նրանք պատասխանեն ձեզ, եթե դուք ճշմարիտ եք : » (7:194)**

• Իսլամը շեշտում է, որ ամեն անհատ ունի ուղղակի կապ Աստծո հետ, չկա միջանկյալություն մեր և Նրա միջև : Նա ներում է մեր մեղքերը և շնորհում է մեզ ինչ մենք ցանկանում ենք : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Եվ ով արել է սխալ կամ սխալներ, բայց հետո փնտրում է Ալլահի ներումը, կգտնի Ալլահին Ներող և Գթասիրտ : » (4:110)** Ամենաբարձրյալ Ալլահն նույնպես ասում է . « **Եվ քո Տերը ասում է, « Կանչիր Ինձ, Ես կպատասխանեմ քեզ : » » (40:60)**

• Իսլամում չկա կրոնական հեղինակություններ, որոնք կարող են օրինականացնել ինչ անօրինական է կամ անօրինականացնել ինչ օրինական է, քազի օրենք ստեղծելը պատկանում է միայն Աստծոն : Հայտնի փաստ է, որ նախորդ ազգերի մեջ օրենքը հաճախ փոփոխվում էր համապատասխանեցնելով իշխանավորների կարիքներին : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է այս մասին . « **Նրանք դարձրել են իրենց գիտնականներին և վանականներին ինչպես տերեր բացի Ալլահից : » (9:31)** Երբ նրանց ռաբիները և վանականները օրինականացնում են որևէ բան, որը անօրինական էր կամ անում են հակառակը, նրանց մարդիկ հետևում են : Սա է երկրպագությունը :

• Իսլամի հանդուրժողականության մեկ ուրիշ գերծոն է նաև Շուրա համակարգը, որը նշանակում է ընդհանուր քննարկում: Այս օգտագործվում է այն դեպքերում, երբ կա հասարակական օգտի խնդիր, որի ժամանակ գիտնականները և այդ բնագավառի գիտականները խորհրդակցում են, որպեսզի ունենան գործողության լավագույն ուղղություն: Ալլահն ասում է, «**Այսպիսով Ալլահի գթասրտությամբ (Օ, Մուհամեդ), դու մեղմ էիր նրանց հետ: Եվ եթե դու լինեիր կոպիտ (ճառի ժամանակ) և կոպիտ սրտի մեջ, նրանք կլուծարվեին քեզանից: Այսպիսով ներիր նրանց և խնդրիր թողություն նրանց համար և խորհրդակցիր նրանց հետ հարցում: Եվ եթե դու որոշել ես, ապա վստահիր Ալլահին: Ճշմարիտ, Ալլահն սիրում է նրանց, ովքեր վստահում են (Նրան):**»(3:159)

• Իսլամը ճանապարհ է բացել Իջթիհադի համար, որը նշանակում է, երբ փորձաքննության գիտակը կգործադրի ջանք, հասնելու կանոնի որոշակի հարցում, որը նշված չէ Աստվածաշնչային Գրքում: Իսլամում ընդհանուր ուղղությունները տրված են և պետք է հետևել դրանց, երբ իրավիճակը պահանջում է: Այս դարձնում է Իսլամի օրենքները բազմակողմանի և հարմար բոլոր ժամանակներին և վայրերին:

Աստված սահմանել է օրենքներ պաշտպանելու բոլոր համայնքները ծայրահեղություններից: Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է. «**Ալլահը ենթադրում է ձեզ համար հանգստություն և չի ենթադրում դժվարություն:**» (2:185)

Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է. «**Զգուշացեք ծայրահեղությունից, քանի որ դա այն էր, ինչ կործանեց նախորդ ազգերին:**» (Նիսեե)

Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) քարոզում էր ժամանակակից կյանքի ուղղի: Անաս իբն Մալիքը ասում է, « Երեք մարդ եկան Մարգարեյի տուն հարցնելու, թե ինչպես է նա անց կացնում իր օրերը և ինչպես է նա երկրպագում Ալլահին: Երբ նրանց տեղեկացրեցին ինչ էր Մարգարեն անում, նրանք տեսան այն այնքան փոքր, այսպիսով նրանք ասեցին. « Ալլահը ներել է մարգարեյին, ովքե՞ր ենք մենք համեմատելու մեզ նրա հետ:» Մեկը ասաց. « Ինչ վերաբերվում է ինձ, ես կաղոթեմ անդադար գիշեր ու ցերեկ:» Երկրորդը ասաց, « Ես պահք կպահեմ մինչև կյանքիս վերջ: » Երրորդն ասաց. « Ինչ վերաբերվում է ինձ, ես չեմ ամուսնանա:» Մարգարեն եկավ որոշ ժամանակ անց և ասաց, արդյո՞ք նրանք են ասել այդպես ու այդպես: Նա ասաց. «**Ճշմարիտ, ես ձեր միջև ամենաաստվածավախն եմ և ես աղոթում եմ և հանգստանում եմ, պահք եմ պահում և դադարեցնում եմ պահքը և ամուսնանում եմ կանանց հետ: Ով չի ցանկանում պահպանել իմ ուղղին, ինձանից չէ:**»(Բուխարի)

Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ցուցադրեց ուղղություն իր հետևորդներին դեպի բարեկեցիկ կյանք, այնպես որ նրանք չընկնեն ծայրահեղության գիրկը: Հաղորդված է հաղիթ Աբդուլահ իբն Ամր իբն ալ- Սսից, որ Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Ինձ տեղեկացրել են, որ դուք պահք եք պահում ամեն օր և աղոթում եք ամեն գիշեր(ամբողջ գիշեր):Պահք պահիր (մի քանի օր) և դադարեցրու (մի քանի օր), աղոթիր և քնիր, քանի որ քո աչքերը ունեն իրավունք քո վրա և քո մարմինը և քո ընտանիքը (կինը) ունեն իրավունք քո վրա :»** Ես պատասխանեցի, « Ես ունեմ ավելի շատ ուժ քան այդ, պահք պահելու ուրիշ օրեր :» Մարգարեն (խ.ա.ո.ն) ասաց. « **Այդ դեպքում պահք պահիր ինչպես Դավիթ Մարգարեն** »: Ես ասացի, « Ինչպե՞ս »: Նա պատասխանեց. « **Նա սովորություն ուներ պահք պահել կենտ օրերին:** » Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն)ասաց. « **Նա, ով պահք է պահում ամեն օր ամբողջ կյանքի ընթացքում, կարծես մեկն է, ով պահք չի պահել ընդհանրապես:** »»

Մա չի նշանակում, որ Իսլամը խրախուսում է մարդուն փնտրել կյանքի հաճույքներ, անտեսելով Հաջորդ Կյանքը: Հակառակը, Իսլամը հավասարակշռված կյանքի ձև է: Այն տալիս է հոյակապ հավասարակշռություն այս և հաջորդ կյանքի միջև: Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է. « **Օ, դուք, ովքեր հավատացել եք, երբ կանչում է (ազանը) աղոթքի Ջումա (Ուրբաթ) օրը, ապա շարունակիր հիշատակել Ալլահին և թող առևտուրը: Մա ավելի լավ է քեզ համար, եթե միայն իմանայիք:** »(62:9)

Աշխարհիկ կյանքի հորձանուտում, Ալլահը հրամայել է, որ մարդ չմոռանա իր կարիքների պահպանությունը: Նա, Ամենաբարձրյալը ասաց. « **Եվ երբ աղոթքը ավարտվում է, ցրվեք երկրով մեկ և փնտրեք Ալլահի բարեհաճությունը և Հիշեք Ալլահին հաճախ, որ հաջողակ լինեք:** »(62:10)

Ալլահը նույնպես հրամայել է մեզ խուսափել անիմաստ ծախսերից: Նա, Ամենաբարձրյալը ասում է, « **Օ, Ադամի երեխաներ, հագնվեք պատշաճ երբ դուք երկրպագման մեջ եք, և կերեք և խմեք բայց մի եղեք սին վատնողներ, Աստված չի սիրում անօգուտ վատնող մարդկանց:**»(7:31)

Իսլամի հանդուրժողականության մեկ այլ նշան է, երբ մարդ վախենում է իր գոյության համար, կամ որ վնաս կպատահի իրեն, այս դեպքում օրինական է նրա համար սպառել, ինչ արգելված էր, որպեսզի կարողանա պահպանել իրեն և մնալ կենդանի: Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է, « **Նա միայն արգելել է ձեզ մահացած կենդանիներ, արյուն, խոզի միս և այն ինչ նվիրված է ուրիշին բացի Ալլահից: Բայց, ով ստիպված է (անհրաժեշտության դեպքում), կամ ցանկության, կամ ճնշման (դեպքում), չկա մեղք նրա վրա: Ճշմարիտ Ալլահը Ներող և Գթասիրտ է:** »(2:173)

Սայիդ Քութուբը , թող Ալլահը գոհանա նրանով , ասաց իր բացատրությունում , « Դրանք օրենքների և հավատալիքների խումբ են , որոնք շեշտում են մարդուն ինչպես մարդ և ոչ թե կենդանի , կամ հրեշտակ կամ սատանա : Հաշվի է առնվում մարդու ունակությունները , ամբողջական հնարավորությունները և մարդկային թուլությունները :»

Իսլամի հանդուրժողականության մեկ այլ նշան է, երբ մարդու լավ արարքները կկրկնապատկվում են բազմաթիվ անգամ : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է . « **Ով գալիս է (Դատաստանի Օրը) լավ գործերով կունենա տասնապատիկ ավել դրանից (իր հաշվին) և նա , ով գալիս է վատ արարքներով , չի կոմպենսացվի, բացի նույնից դրա նման և նրանք չեն սխալվի :»(6:160)**

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴԱՎԱՅԻ (ԿՈՉՈՒՄ ՈՒՐԻՇՆԵՐԻՆ ԱՌ ԻՍԼԱՄ) ՊԱՐԱԳԱՅՈՒՄ

Իսլամը աշխարհի հավատք է և այն բոլոր ժամանակների և վայրերի մարդկանց համար է : Ըստ դրա մարդկանց կոչելու առ Իսլամ և պրոպագանդելու այն, պիտի լինի էթիկայի կանոններին համապատասխան և լավ ձևով, այնպես որ ընդունողը մտածի նրա մասին անաչառ ձևով : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Հրավիրիր քո Տիրոջ ճանապարհ իմաստությամբ և լավ ուսուցմամբ և վիճիր նրանց հետ այնպիսի ձևով , որը լավագույնն է : Ճշմարիտ քո Տերը լավագույն գիտակն է , ով մոլորվել է Նրա ուղղուց , և Նա ամենալավ գիտակն է , թե ով է (ճիշտ) ուղղորդված :** »(16:125)

Եկեք քննարկենք հանդուրժողականության գարծոններ , երբ հարցը վերաբերվում է Իսլամի պրոպագանդային :

Մենք ընդունում ենք բոլոր մյուս հավատքների մարդկանց : Ալլահի Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն)ասում է . « **Ալլահն ավելի գոհ է իր ստրուկի գոջումից , քան այն մարդը , ով ճամբար է դրել մի վայրում , որտեղ նրա կյանքը վտանգի տակ է , բայց նա հեծնում է իր զագանին , կրելով իր ուտելիքը և ջուրը : Նա հետո , հանգստանում է և քնում է մի փոքր և արթնանում է և**

գտնում է իր վայրի գազանը գնացած : (Նա սկսում է փնտրել նրան) և տառապում է դաժան տապից և ծարավից , կամ ինչից որ Ալլահն է ցանկանում : Նա հետո ասում է «Ես կգնամ ետ իմ վայրը :» Նա վերադառնում է և քնում է կրկին և հետո (արթնանալով) , բարձրացնում է իր գլուխը և գտնում է իր վայրի գազանին կանգնած իր կողքը : »(Մուսլիմ)

Իսլամի հանդուրժողականության մեկ այլ գործոն է նաև , այն , որ երբ մարդ կոչում է մյուսին առ Իսլամ , ապա պետք է անի այդ լավ և հրավիրող ձևով : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է . « **Տուր ուրախ լուրեր և մի մղիբ մարդկանց հեռու , հարցերը դարձրու հեշտ և մի դժվարացրու :** »(Մուսլիմ)

Մենք պետք է քննարկենք ամեն ինչ հարգալից այն մարդկանց հետ , ովքեր ունեն հակառակ կարծիք : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Եվ մի վիճիր Գրեբի Մարդկանց հետ բացի լավագույն ձևով , նաև բացի նրանցից , ովքեր անարդար են նրանցից և ասա , « Մենք հավատում ենք նրան ինչ լուսաբանվել է մեզ և լուսաբանվել է ձեզ : Եվ մեր Աստվածը և ձեր Աստվածը մեկն է , և մենք Մուսուլմաններ ենք (ենթարկվում ենք) Նրան » :**» (29:46)

Ոչ որ չի կարող ստիպել մյուսին ընդունել կարծիք , ոչ էլ կարող է մեկը համոզել մյուսին ստիպողաբար : Եկեք դիտենք Ալ-Ասա իբն Ուայլի պատմությունը : Նա բազմաստված էր , ով մերժում էր ընդունել Իսլամի հավատքը : Նա գնաց Ալլահի Մարգարեյի (Խ.Ա.Ո.Ն) մոտ քայքայված ոսկորով , և նա փշրեց այն և ասաց Մարգարեյին « **Արդյո՞ք դու հայտարարում ես , որ մենք հարություն կառնենք այս բանի վերածվելուց հետո :** » Նա պատասխանեց . « **Այո , Ալլահը քեզ մահ կտա , հետո հարություն կտա և հետո կդնի քեզ Դժոխքի կրակները :**» Հետո նա արտաբերեց Աստծո խոսքերը . « **Եվ նա ներկայացրեց մեզ օրինակ և մոռացավ (իր) իսկ ստեղծած արարածներին :** Նա ասում է , « **Ո՞վ կտա կյանք ոսկորներին մինչ նրանք փոշիացած են :**» Ասա , « **Նա կտա կյանք , ով ստեղծել է նրանց առաջին անգամ , և Նա է , բոլոր արարածների Իմացողը :**» (Դա) Նա է , ով կանաչ ծառից պատրաստել է կրակ և հետո դրանից դուր բոց : Այդ Նա՞ չէ արդյոք , ով ստեղծել է երկինք և երկիր , և Ի Վիճակի Չէ՞ ստեղծել դրան նման բաներ : Այո , (այդ այդպես է ,) և Նա Իմացող Արարիչ է : Նրա հրամանն է միայն , երբ Նա մտադրված է որևէ բան , ասել « Եղիբ » և այն լինում է : Այսպիսով բարձրյալ է Նա , ում ձեռքերում է ամեն ինչի թագավորությունը և Նրան դու կվերադառնաս : » (36:78-83)

Այս բնույթի վեճերը դարձնում են անհնար հերքել ճշմարտությունը : Մեկ այլ օրինակ է Թագավոր Նամրուդի և Իբրահիմ (Աբրահիմ) Մարգարեյի քննարկումը , որը նշված է Ղուրանում : Ամենակարող Ալլահն ասում է . « Դուք հաշվի չեք՝ առնում մեկին , ով (պարզ)վիճում է Աբրահամի հետ իր Տիրոջ մասին , որովհետև Ալլահը տվել է նրան թագավորություն : Երբ Աբրահամը ասաց . « Իմ Տերը մեկն է , ով տալիս է կյանք և պատճառում է մահ , » նա ասաց . « Ես տալիս եմ կյանք և և պատճառում եմ մահ : » Աբրահամն ասաց . « Իրոք , Ալլահի հրամանով արևը ծագում է արևելքից , այնպես որ բեր այն արևմուտքից : » Այսպիսով անհավատները (զարմանքից) ճնշված էին և Ալլահը չի առաջնորդում սխալվող մարդկանց : » (2:258)

Իսլամի հանդուրժողականության ևս մի գործոն է այն , որ մարդ չպետք է վրդովեցնի մարդկանց , տարածի ատելություն կամ պատճառ դառնա իրարանցման : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « Եվ ասեք Իմ ծառաներ ասել , ինչ լավագույնն է : Իրոք , Սատանան դրդում է (կոիվ) նրանց միջև : Իրոք Սատանան հավերժ է մարդկության համար և ակնհայտ թշնամի : » (17:53)

Մենք օգտագործում ենք մեթոդ , որպեսզի մարդկանց նկարագրենք Իսլամը այնպես , որ նրանք սիրեն այն : Ալլահն ասում է , « օ , Գրեթի Մարդիկ , ինչու՞ եք դուք վիճում Աբրահամի մասին , մինչ Թորան և Ավետարանը լուսաբանվել են նրանից հետո : Այդ դեպքում դու պատճառ չե՞ք : » (3:65)

Մենք պետք է լինենք նուրբ , բարի և ընդունող : Ալլահն ասում է . « Գնացեք , երկուսդ էլ Փարավոնի մոտ : Իրոք նա ճնշել է : Եվ խոսիր նրա հետ մեղմ խոսքերով , այնպես որ միզուցե նա կհիշի կամ կվախենա (Ալլահից) : » (20:43-4)

Մենք հաճախ խնդրում ենք այն մարդկանց , ովքեր ունեն տարբեր կարծիքներ , բերել փաստեր և օրինակներ : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « Ասա , օ , Մուհամեդ , դուք կոչու՞մ եք բացի Ալլահից : Տույց տուր ինձ ինչ են նրանք ստեղծել երկրի վրա , կամ նրանք ունե՞ն գուգընկեր երկնքի ստեղծման գործում : Բեր ինձ գիր (լուսաբանված) սրանից առաջ կամ (մնացած) որևէ հետք գիտելիքից , եթե լինեք ճշմարիտ : » (46:4)

Մեզ ասված է քննարկել թեմաներ կառուցողական ձևով : Ամենակարող Ալլահն ասում է . « Ասա , « օ , Գրեթի Մարդիկ , եկեք խոսքի , որը անաչառ է մեր և ձեր միջև- որ մենք չենք երկրպագի բացի Ալլահից և չենք հավասարեցնի որևէ բան Նրան և չենք վերցնի միմյանց ինչպես տերեր

Ալլահի փոխարեն :» Բայց եթե նրանք հեռանան , ապա ասա , « Վկայեք , որ մենք մուսուլմաններ ենք (ենթարկվում ենք Նրան) »»(3:64)

Ով ընդունում է Իսլամ կղառնա մեղքերից զուրկ , որը կատարել է Իսլամից առաջ : Աստված չի հաշվի ոչ մի մեղք իր անցյալ կյանքից : Ամենաբարձրյալ Ալլահին ասում է . « **Ասա նրանց , ովքեր չեն հավատացել , (որ) , եթե նրանք դադարեն , ինչ մինչ այդ տեղի է ունեցել կներվի նրանց համար : Բայց , եթե նրանք վերադառնան (թշնամության) - ապա նախորդ (ապստամբ) մարդկանց նախադեպը տեղի կունենա :»(8:37)**

Ցանկացած մեկը , ով դառնում է մուսուլման , կստանա լավ բաների պարգևը , որը նա արել է անցյալում : Հաքիմ իբն Հիզամը ասաց . « Օ , Ալլահի մարգարե , ի՞նչ ես կարծում իմ գործած լավ արարքների մասին , որոնք ես սովորաբար արել եմ Իսլամ ընդունելուց առաջ , ինչպիսիք են լավ վերաբերմունքը հարազատների հետ , ստրուկների և այլն : Արդյո՞ք ես կստանամ պարգև դրանց համար :» Ալլահի Մարգարեն ասաց . « Դու ընդունել ես Իսլամ այն բոլոր լավ արարքներով , ինչ դու արել ես :»

Ով ընդունեմ է Իսլամ նախորդ կրոնից , կպարգևատրվի կրկնակի : Ամենաբարձրյալ Ալլահին ասում է . « **Նրանց կտրվի կրկնակի պարգև ,ինչի համար նրանք համբերատար հանդուրժել են և (որովհետև) նրանք փոխել են չարիքը բարիքի , և ինչ Մենք նախատեսել ենք , վերցրել են :»(28:54)**

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒԹՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՉ ՄՈՒՍՈՒԼՄԱՆՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

Մինչ որևէ բան սկսելը , եկեք նշենք արևելագետ Յանգի խոսքերը . « Կան շատ բաներ , որը արևմուտքը պետք է սովորի Իսլամական Քաղաքակրթությունից , որոնցից մեկն է հանդուրժողականությունը :»

Բոլոր ֆինանսական գործարքները օրինական են ոչ մուսուլմանի և մուսուլմանի միջև , ինչպիսիք են տան և մեքենայի առք ու վաճառքը , ընկերություններին մասնակցելը , այնքան ժամանակ , մինչ բավարարվում են Իսլամական սկզբունքները : Աիշան , (թող Ալլահը գոհանա նրանով) , ասաց . « Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) գնեց ուտելիք Հրեա վաճառականից , և ի

վիճակի չէր վճարել գումարը կանխիկ , այսպիսով նա թողեց իր գրահը ինչպես գրավ , նրա հետ , մինչ նա կկարողանա վճարել »:

Փոխանակության միակ ձևը , որը անօրինական է , այն է , որը պարունակում է վնասի աստիճան : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Օ, դուք , ովքեր հավատացել եք , մի ենթադրիր օգուտ , կրկնակի կամ բազմակի , բայց վախեցիր Ալլահից , որ կարողանաս հաջողակ լինել :** » (3:130)

Ամենաբարձրյալ Ալլահն նաև ասել է .« **Օ, դուք, ովքեր հավատացել եք , իրոք թմրանյութերը , խաղամուրությունը , զոհաբերությունը զոհասեղաններին ուրիշներին բացի Ալլահից , գուշակությունը աղտ են , Սատանայի գործերից , այսպիսով խուսափիր դրանցից , որ հաջողակ լինես : Սատանան միայն ցանկանում է պատճառել ձեզ թշնամություն և ատելություն թմրանյութերի և խաղամուրության միջոցով , որ կանգնեցնի ձեզ Ալլահին հիշելուց և աղոթքից : Այսպիսով , դու չե՞ք դադարի » (5:90-91)**

Թույլատրելի է մուսուլմանին աղոթել ոչ մուսուլմանական երկրպագման վայրում : Աբու Մուսան աղոթեց Դամասկոսում գտնվող եկեղեցում :

Մուսուլմանի համար սա խրախուսելի չէ , քանի որ այնտեղ կարող է լինել նկար կամ կուռք : Այսպիսով այն առաջարկվում է միայն այն ժամանակ , երբ չկա որևէ այլ վայր աղոթելու : Օմարը ասաց Քրիստոնյաներին « Մենք չենք մտնում ձեր Եկեղեցիները , որովհետև այնտեղ , պատերին կան նկարներ :»

Թույլատրելի է ոչ մուսուլմանին մտնել մզկիթ , եթե դրա կարիքը կա , բացի Մեքքայի Մեծ Մզկիթից : Ինչ վերաբերվում է Մեդինային , Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) հանդիպեց այնտեղ ոչ մուսուլմանական պատվիրակության :

Թույլատրելի է մուսուլմանին այցելել ոչ մուսուլմանի , ով հիվանդ է և խնդրել Աստծոց առողջություն նրանց համար : Անասը (թող Ալլահը զոհանա նրանով) ասաց , որ մի հրեա տղա հիվանդացավ և Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) այցելեց նրան և ասաց . « **Դարձիր մուսուլման , նա նայեց իր հորը և հայրը ասաց հիվանդ որդուն . « Ենթարկվիր Աբու Քասիմին (Մուհամեդ Մարգարեյին) » այսպիսով նա ասաց Հավատքի Վկայությունը և Մարգարեն ասաց . « Փառքը Ալլահին , ով փրկեց նրան Կրակից »:**(Բուխարի)

Մենք կարող ենք ցավակցել ոչ մուսուլմանին: Աբու Հուրեյրան ասել է , որ Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասել է .« **Ես խնդրեցի թույլտվություն այցելելու իմ մոր գերեզմանը և այն շնորհվեց ինձ :**» (Մուսլիմ)

Կարելի է բարեգործություն անել ոչ մուսուլմանին , քանի դեռ նրանք չեն պատերազմել Մուսուլմանների դեմ : Աբդուլահ Իբն Ամրը մորթեց ոչխար և տվեց միս , որպես նվեր , իր հրեա հարևանին : Նա ասաց. « Ալլահի Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Գաբրիել Հրեշտակը տեղեկացրեց ինձ հարևանների իրավունքների մասին այնքան , մինչև ես մտածեցի , որ նրանց պիտի մասնաբաժին տալ ժառանգությունից:» Ամենակարող Ալլահն ասում է . « **Ջաբելի ծախսերը միայն աղքատների , կարիքավորների և այն մարդկանց համար է , ովքեր պիտի հավաքեն այն , որպեսզի բերեն սրտերը միասին (առ Իսլամ) , ինչպես նաև այն բանտարկյալների , կամ (ստրուկների) համար , և նաև նրանց , ովքեր պարտքերի մեջ են և հանուն Ալլահի և նաև նրանց , ովքեր ճամփորդներ են , և պարտավորվածությունը գանձվում է Ալլահից : Եվ Ալլահը Ամենաիմաստունն և Իմացողն է :»**

Իսլամը թույլատրում է մուսուլմանին պահպանել իր ընտանիքը , նույնիսկ եթե նրանք մուսուլման չեն : Ասմա բնթ Աբու Բեքրը , եկավ Մարգարեյի(Խ.Ա.Ո.Ն) մոտ և ասաց. «**Իմ մայրը այցելում է ինձ և նա ոչ մուսուլման է , նա ասաց , եղիր բարի քո մոր հետ :**» (Բուխարի)

Թույլատրվում է մուսուլմանին ուտել ոչ մուսուլմանի սպասքից և օգտագործել նրանց հագուստները , եթե նրանք պատրաստված չեն նյութերից , որոնք արգելված են մեր համար : Աբու Թալաբահ ալ- Քուշեյնին , թող Ալլահը գոհանա նրանով , ասաց. « **Օ, Ալլահի Մարգարե , մենք մի երկրում ենք , որը պատկանում է Գրեթի Մարդկանց , Կարո՞ղ ենք մենք ուտել նրանց սպասքից :»** Նա ասաց. «**Եթե դուք կարող եք գտնել ուրիշ սպասք , ավելի լավ , եթե ոչ , ապա լվացեք և հետո օգտագործեք դրանք** »» (Բուխարի)

Թույլատրելի է մուսուլման տղամարդուն ամուսնանալ ողջախոհ կնոջ հետ Գրեթի Մարդկանցից : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Այս օրը (ամբողջ) լավ ուտելիքը թույլատրելի է և Գրեթ տրված Մարդկանց ուտելիքը թույլատրելի է և ձեր ուտելիքը թույլատրելի է նրանց : Եվ (թույլատրելի է ամուսնության համար) առաքինի կին հավատացյալներից և առաքինի կին նրանց միջից , ում տրված էր Գրեթ ձեզանից առաջ , և երբ դուք տվել եք նրանց իրենց արժանի փոխհատուցումը , ցանկանալով ողջախոհություն , այլ ոչ թե անօրինական սեքսուալ գործողություն կամ (գաղտնի) սիրուհու կարգավիճակ: Եվ ով մերժում է հավատքը , այս աշխատանքը դառնում է անարժեք , և նա , Հանդերձյալ կյանքում կլինի պարտվողների մեջ : » (5:5)**

Ով ընդունում է Իսլամ և ամուսնացած է Գրերի Մարդկանց կնոջ հետ , նրա ամուսնությունը չի համարվի չեղյալ կամ ոչինչ , հակառակը , այն կլինի ընդունելի :

Թույլատրելի է ուտել ուտելիք Գրերի Մարդկանց կողմից մորթված , քանի որ նրանք ասել են Աստծո անունը : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Եվ մի կերեք այն , ինչի վրա Ալլահի անունը հիշատակված չէ , քանզի ճշմարիտ , այն մահվան չափ անհնազանդություն է :**» (6:121)

Մենք պիտի առաջարկենք պաշտպանություն ոչ մուսուլմանին , եթե նա փնտրում է այն : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Եվ եթե որևէ մեկը բազմաստվածներից փնտրում է պաշտպանություն , ապա պարզևի նրան , քանի որ նա կարող է լսել Ալլահի խոսքը : Հետո տար նրան ապահով վայրը :**» (9:6)

• Մուսուլմանը չպիտի խոսի վատ ոչ մուսուլմանի հավատքի մասին : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում . « **Եվ մի վիրավորի նրանց , ովքեր վկայակոչում են ուրիշին բացի Ալլահից , միգուցե նրանք վիրավորեն Ալլահին թշնամաբար առաց գիտակցելու »** (6:108)

• Ալլահը հրամայել է , որ մենք վճարենք մեր պարտքերը ոչ մուսուլմաններին : Նա , Ամենաբարձրյալը ասում է , « **Օ , Դուք ովքեր հավաստել են , լրացրու (բոլոր) համաձայնագրությունները :**» (5:1) Նա , Ամենաբարձրյալը նույնպես ասաց . « **Եվ լրացրեք ամեն պարտավորություն : Ճշմարիտ պարտավորությունն է հարցվում , (թե որը կլինի) :**» 17:34

• Նրանց հարստությունը անձեռնմխելի է : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « **Ալլահը չի արգելում ձեզ լինել առաքինի և վերաբերվել արդար նրանց հետ , ովքեր չեն մարտնչում ձեր դեմ կրոնի պատճառով , և չեն վտարում ձեզ ձեր տներից : Իրոք , Ալլահն սիրում է նրանց , ովքեր արդար են գործում :**» (60:8)

Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « **Նա , ով վնասում է ոչ մուսուլմանին , որը ապրում է Մուսուլմանական նահագում , կամ ստիպում է նրան կրել բեռ ավելի քան նրա հնարավորությունն է , ես կվիճարկեմ նրա անունից մուսուլմանների դեմ Հարության Օրը :**»

Մարգարեն նույնպես ասաց . « **Նա , ով սպանում է անձ , որը պահպանության համաձայնագիր ունի Մուսուլմանական երկրում , այդ անձը չի շնչի Դրախտի բույրը :**» (Բուխարի)

• Երբ ոչ մուսուլմանը բնակվում է մուսուլմանական կառավարության ներքո, նա ստանում է սոցիալական ծառայություններ ինչպես ցանկացած քաղաքացի, ով հասել է չափահաս տարիքի: Ումարը, թող Ալլահը գոհանա նրանով, տեսավ մի ծեր հրեայի և հարցրեց նրա մասին, որը ասաց, որ նա Ջիզե գլխահարկ վճարողներից է: Այսպիսով Խալիֆը, Ումարը ասաց նրան. « **Մենք արդար չենք եղել քո նկատմամբ, մենք վերցրել ենք Ջիզե քեզանից, երբ դու երիտասարդ էիր և հիմա դու ծերացել ես, դու ոչինչ չունես:** » Այսպիսով նա տարավ նրան ձեռքը բռնած Մուսուլմանական գանձերի մոտ և տվեց նրան ուտելիք և հագուստ: Հետո նա ասաց գանձապանին, « Գտիր նրա նման մարդիկ և տուր նրանց ինչ բավական է նրանց համար և նաև նրանց ընտանիքների: » Հետո նա արտաբերեց տարբերակ. « **Ջաբելի ծախսերը միայն աղքատ և կարիքավորների համար է:** » (9:60) Նա ասաց, որ աղքատ են կարիքավոր մուսուլմանները և Գրեթի Մարդիկ:

• Ալլահը բացել է թողության դարպասները նրանց համար, ոչ մուսուլմանների: Ամենաբարձրյալը ասում է. « **Ասա նրանց, ովքեր չեն հավատում, որ, եթե նրանք դադարեն, ինչ նախորդել է կներվի նրանց: Բայց, եթե նրանք վերադառնան թշնամության, ապա նախադեպը նախորդ ապստամբող մարդկանց տեղի կունենա:** » (8:38)

• Ուրիշներին լավություն ցանկացողը նույնպես հավատքի նշան է: Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց Աբու Հուրեյրային. « Եղիր հնազանդ և դու կլինես ամենահնազանդը Ալլահին: Եղիր գոհունակ և դու կլինես ամենաշնորհակալը Ալլահին և սիրիր մարդկանց այն, ինչ դու սիրում ես քեզ համար և եղիր բարի նրանց, ովքեր քո հարևաններն են և դու կլինես ճշմարիտ մուսուլման և պակասեցրու քո ծիծաղը, քանզի այն կարող է խոցել մեկի սիրտը հոգեբանորեն: »

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊՎԱԾ ՄԱՔՐՄԱՆ ՀԵՏ

Իսլամում բոլոր երկրպագման գործողությունները հիմնված են հանդուրժողականության վրա, կարծես այն Իսլամում ներքին գիծ է: Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է. « **Նրանք ովքեր հավատացել են և ում**

սրտերը համոզված են Ալլահին հիշատակելով : Անկասկած , Ալլահին հիշելով սրտերը հաստատվում են :»(13:28)

Ոչ ոք չափից ծանրաբեռնված չէ : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « **Իրոք , Ալլահը չի դադարի պարզևատրել քեզ արարքների համար որոնք անում ես , մինչև դու դադարես անել արարքը ինքնին :** »

Իսլամում երկրպագման բոլոր գործոնները կախված են մարդու հնարավորություններից , ոչ ոք հնարավորություններից ավելի չի վերցնում : Մուսուլմանը ծանրաբեռնված չէ իր կարողություններից վեր , նույնիսկ երբ խոսքը վերաբերվում է երկրպագմանը : Անասը տեսավ ծեր մարդ , որին կրում էին նրա երկու որդիները , և գալիս էին մզկիթ : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « **Ո՞վ է նա :** » Նրանք ասեցին նրան , որ այս մարդը երդվել է քայլել դեպի մզկիթ , և նա շատ հիվանդ է : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց , « **Ալլահը կարիք չունի , որ այս մարդը ինքն իրեն պատժի** » (Բուխարի)

Երբ մուսուլմանը հիվանդանում է , Ալլահը կտա մարդուն պարզևատր արարքների համար , որ նա անելիս կլիներ , եթե չհիվանդանար : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է , « **Եթե մարդ հիվանդանում է , կամ ճամփորդում է , նա կստանա պարզևատր իր արարքների , եթե աներ առողջ վիճակում** »

Ալլահը նաև սիրում է , որ մարդ վերցնում է հեշտ և թույլատրելի մոտեցումները , որը Նա տվել է մուսուլմաններին : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է . « **Իրոք , Ալլահը սիրում է նրան , ձեզանից , ով վերցնում է թույլատրելին , ինչ Նա տվել է , ինչպես Նա սիրում է , եթե դու երկրպագում ես , ինչ Նա կարգադրել է :** »

ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԱՔՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Մաքրվելը կարևոր է երկրպագման գործողությունների մեծամասնության ժամանակ , և ջուրը հանդիսանում է հիմնական դրա համար :

• Ձուրը միշտ մաքուր է քանի դեռ չի փոխել իր հոտը , գույնը կամ համը :

• Ձուրը , որից կենդանին խմել է թույլատրելի է օգտագործել մաքրման համար : Մարգարեն ասել կապված այս բանի հետ . « **Ճշմարիտ այն կեղտոտ չէ , այն մաքուր է :** »

• Երբ ջուրը սակավ է , կամ օգտագործելու ջուրը վնասում է առողջությանը , նրանք կարող են օգտվել չոր մաքրումից , ջրի փոխարեն : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « **Բայց , եթե դու հիվանդ ես , կամ ճամփորդում ես , կամ գալիս ես վայրից որտեղ դատարկվել ես , կամ կապ ես ունեցել կնոջ հետ և չես գտել ջուր , ապա գտիր մաքուր հող և քսիր այն երեսիդ և ձեռքերիդ : Ալլահը չի ցանականում դժվարություն ստեղծել քեզ համար , բայց Նա մտադրված է մաքրել ձեզ և ավարտել Իր գթասարտությունը ձեր վրա , որ դուք լինեք երախտապարտ :** » (5:6)

• Նույնպես թույլատրելի է մուսուլմաններին մաքրվել իրենց գուգագուլպաներով , երբ պետք է : Կան պայմաններ որոնք ղեկավարում են այն , բայց ընդհանուր առմամբ , այս դարձել է թույլատրելի հեշտացնելու մուսուլմանների համար մաքրել իրենց :

• Բոլոր վայրերը հարմար են երկրպագման համար : Մուսուլմանը կարող է աղոթել ցանկացած վայրում , բացի գերեզմանոցից և բաղնիքից : Ընտրված վայրերը պիտի զուրկ լինեն տեսանելի հետքերից և կեղտից : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է . « **Ինձ տրվել է հինգ գիծ , որ չի տրվել ուրիշ Մարգարեներին ինձանից առաջ : Այն ներառում է նաև այն , որ ամեն մարգարե ուղարկվել է իր մարդկանց համար անհատականորեն , մինչ դեռ ես ուղարկվել եմ մարդկությանը ընդհանուր , և երկիրը ամբողջովին աղոթելու վայր է , այնպես որ , ով պետք է աղոթի , կարող է աղոթել որտեղ որ նա է : »**

• Եթե կա տեսանելի հետք կամ կեղտ , այն կարելի է հեռացնել ջրով : Մի Բեդվին միզեց Մարգարեյի Մզկիթում և Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « **Լցրեք ջուր մեզի վրա , քանի որ դուք չեք ուղարկվել որպեսզի ամեն ինչ դժվար լինի ձեզ համար , այլ ցույց տա հանգստություն :** »

• Կենդանիների թրիքը , որի միսը թույլատրելի է մեզ սպառել , չի հաշվվում որպես անմաքուր , այնպես որ , եթե այն կպնի որևէ մեկի կոշիկներին կամ շորերին , այն չի համարվի անմաքուր : Մարգարեյին հարցրեցին արդյոք հնարավոր է աղոթել ոչխարի ախտոռում և նա պատասխանեց , որ այո , բայց նա արգելեց աղոթել ուղտերի ախտոռում :

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՂՈԹՔՆԵՐՈՒՄ

Աղոթքը կապ է մարդու և Աստծո միջև : Մարդ աղոթում է Աստծոն խնդրելով Նրա Գուրը և Թողությունը: Աղոթքը չի հանդիսանում միայն երկրպագման գործողություն, այլ նաև ծառայում է , որպես սոցիալական ֆունկցիա : Մի համայնքի մուսուլմանը կարող է աղոթել մյուսի հետ Մզկիթում միասին : « Առաջին բանը , որ մարդ պիտի պահի անհաշվելի Հարության Օրը , նրա աղոթքներն են , եթե նրանք ամբողջական են , ապա նրա բոլոր արարքները կլինեն ընդունելի :»

- Մարդ պիտի աղոթի իր ուժերի և ունակությունների լավագույն չափով :

- Աղոթքը կարող է ունենալ տարբեր նպատակներ հաշվի առնելով ընդհանուր պայմանները : Ամենաբարձրյալ Ալլահին ասում է , « **Եվ եթե , դու վախենում ես (թշնամուց , ապա աղոթիր) , ոտքի վրա կամ ձիավարելիս : Երբ դու ապահով ես , ապա հիշիր Ալլահին (աղոթքներում) , քանզի Նա սովորեցրել է քեզ այն , ինչ դու (նախկինում) չգիտեիր :** » (2:239)

- Երբ մարդ ճամփորդում է , չորս կքանստով աղոթքը կարճանում է երկուսի և աղոթքները կարող են միացվել :

- Երբ մարդ հիվանդ է , կամ ուժեղ հեղեղ է , այս դեպքում էլ աղոթքները կարելի է միավորել :

- Աղոթքներից յուրաքանչյուրը ունի սկիզբ և ավարտի ժամանակահատված : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Գաբրիել Հրեշտակը ուղորդեց ինձ աղոթքում, Տանը ,Քաբայում: Նա , Գաբրիելը, աղոթեց միջօրվա աղոթքը ինձ հետ , երբ արևը անցել էր միջօրեականը սանդալի ժայավենի չափով : Նա աղոթեց կեսօրվա աղոթքը ինձ հետ , երբ ամեն ինչի ստվերը այնքան երկար էր , որքան ինքը : Նա աղոթեց արևի մայրամուտի աղոթքը ինձ հետ , երբ նա , ով պահք է պահում ավարտում է այն : Նա աղոթեց գիշերվա աղոթքը ինձ հետ , երբ վերջալույսը ավարտվել էր : Եվ վերջնականապես , նա աղոթեց լուսաբացի աղոթքը ինձ հետ , երբ պահք պահողի համար արգելվում է ուտելիքը և ըմպելիքը : Հաջորդ օրը , նա աղոթեց միջօրեյի աղոթքը ինձ հետ , երբ նրա ստվերը այնքան երկար էր , որքան նա : Նա աղոթեց կեսօրվա աղոթքը , երբ նրա ստվերը երկու անգամ երկար էր նրանից : Նա աղոթեց արևամուտի աղոթքը , այն ժամանակ , երբ մարդը , ով պահք է պահում , ավարտում է այն : Նա**

աղոթեց գիշերվա աղոթքը ինձ հետ , երբ գիշերվա մոտ մեկ երրորդը անցել էր : Վերջապես , նա աղոթեց լուսաբացի աղոթքը ինձ հետ , երբ կար լույս : Հետո նա թեքվեց դեպի ինձ և ասաց. « Մուհամեդ , այս ժամանակ է , որին հետևել են մարգարեները քեզանից առաջ , և ժամանակը ամենուր է , երկու անգամվա միջև : »

• Երբ մարդ կասկածում է կքանիստների հարցում , ապա նրանք պիտի անեն այն ինչի վրա վստահ են , որից հետո , կարող են ներկայացնել լրացուցիչ երկու կքանիստ աղոթքի ավարտից հետո և դա կլինի բավարար : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Եթե մարդ կասկածում է աղոթքի մեջ և չգիտի ինչքան կքանիստ է արել , թող անի , այնքան , որքան որ վստահ է , և հետո աղոթքի ավարտից հետո անի երկու կքանիստ մինչ աղոթքի ավարտը : »

• Երբ մարդ չգիտի Քիբլայի ուղղությունը , նրանք կարող են աղոթել այն ուղղությամբ , որը իրենց կարծիքով Քիբլան է : Ալլահն ասում է , « Եվ Ալլահին է պատկանում արևելքն ու արևմուտքը : Այսպիսով , որտեղ որ դառնաք , Ալլահն այնտեղ է : Իրոք , Ալլահը Ամենափմացյալն ու Լիարժեքն է : » (2:115)

• Արգելվում է Իմամին , կարճեցնել և երկարեցնել աղոթքները , երբ նա աղոթում է միացյալ : Աբու Հուրեյրան ասում է , որ , երբ Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) աղոթում էր , նա կարճեցնում էր այդ : Նա ասաց. « Եթե մարդ աղոթում է , թող կարճեցնի այն , քանի որ կան թույլեր , հիվանդ և ծեր մարդիկ , և եթե մարդ աղոթում է մենակ , թող երկարեցնի այն որքան ցանկանում է : »

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԶԱՔՅԱՅԻ ԳՈՐԾՈՆՈՒՄ

Զաքյայի իմաստությունը այն է , որ այն հեռացնի աղքատությունը Իսլամական հասարակությունից , և լուծի հանցագործական գործունեության խնդիրը , որը կարող է առաջանալ հասարակության աղքատության պատճառով :

• Զաքյայի հետ կապված հանդուրժողականության նշաններից մեկն այն է , որ վերցվում է մարդուց համեստ պատկանելիքը , այլ ոչ թե ամենաարժեքավորը : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) զգուշացրեց իր հետևորդ

Մուսադին ասելով, « **Մի վերցրեք ամենաարժեքավորը նրանց կարողությունից, ինչպես զաքյա** :» (Մուսլիմ)

• Գումարը, որ մարդ պիտի վճարի, շատ փոքր է, և այն վճարվում է միայն տարին մեկ անգամ, եթե կա պահանջվող մինիմումը: Եթե մարդը ունի ավելի քիչ, քան պահանջվող մինիմումը, այս դեպքում նա չի վճարում:

• Այն տատանվում է կապված մարդու աշխատանքից: Հասկանալու համար այդ եկեք պատկերացնենք երկրագործի, ով ունի բանջարանոց, կամ դրա նման մի բան: Բարեգործության համար նա պիտի վճարի 10%, բայց եթե նա ջրում էր բանջարանոցը միայնակ, ապա նա պիտի վճարի միայն 5%:

• Եթե մարդ չի կարող վճարել Չաքյե, ապա պարտավորված չէ: Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է « **Միայն նա, ով ի վիճակի է վճարել, պիտի վճարի Չաքյա** :» Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է, « **Չաքյայի ծախսերը միայն աղքատների, կարիքավորների համար է, ինչպես նաև նրանց, ովքեր հավաքում են (զաքյա) և բերում են սրտերը միասին (առ Բուլամ), և ազատելու պատանդներին կամ (ստրուկներին), ինչպես նաև նրանց համար, ովքեր ունեն պարտք և հանուն Ալլահի և (մոլորված) ճամփորդների և պարտավորությունը հարկադրում է Ալլահը: Եվ Ալլահը Ամենագիտակն ու Իմաստունն է :»(9:60) Երբ մարդ տալիս է զաքյա, նա չի կորցնում, այլ հակառակը շահում է Ալլահի աչքերում: Ամենակարող Ալլահն ասում է. « **Վերցրու, (Օ, Մուհամեդ), իրենց հարստությունից բարեգործություն, որով դու մաքրում ես նրանց և պատճառում ես աճ և աղերսում ես (Ալլահի օրհնությունը) նրանց: Իրոք, քո աղերսները վստահեցում է նրանց համար: Եվ Ալլահը Ամենալսող ու Իմացողն է :»(9:103)****

ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԱՀՔԻ ՊԱՐԱԳԱՅՈՒՄ

Երբ մարդ պահք է պահում, ապա նա զգում է ամբողջ դժվարությունը, ինչ զգում են նրա դժբախտ եղբայրները և քույրերը ամբողջ աշխարհում: Այն, ինչ որ ձևով նաև Ջիհեդ է, որում մարդ պայքարում է գոհացնել Ալլահին:

• Աստծո գթասրտությունն է, որ միայն մեկ ամիս տարվա մեջ մուսուլմանը պարտավոր է պահք պահել: Ալլահն ասում է. « **Ռամադան**

ամիսը (այն է), որի ժամանակ լուսաբանվել է Ղուրանը , մարդկանց ուղեկցորդը և առաջնորդության և չափանիշների ապացույցները : Այսպիսով , ով տեսնում է (նոր լուսինը ամսվա), թող պահք պահի :»(2:185)

•Պահքի ժամանակը նշված է , և չի շարունակվում գիշերը: Պահքը կատարվում է օրվա ընթացքում : Ալլահն ասում է . « **Ձեզ թույլատրելի է գիշերը նախորդող պահքին , գնալ ձեր կանանց մոտ (սեռական կապի համար) : Նրանք հագնվում են ձեզ համար և դուք հագնվում եք նրանց համար : Ալլահը գիտի , որ դուք մոլորեցնում եք ձեզ : Այսպիսով , հիմա , կապի մեջ եղեք նրանց հետ և փնտրեք ինչ Ալլահը հրամայել է ձեզ : Եվ կերեք և խմեք մինչև գիշերվա սպիտակ թելը դառնում է տարբերվող ձեր համար սև թելից (գիշերվա) : Եվ ավարտեք պահք մինչև արևի մայր մտնելը : Եվ հարաբերության մեջ մի եղեք նրանց հետ քանի դեռ դուք կանգնած եք երկրպագելու մզկիթներում : Սրանք սահմաններն են (դրված) Ալլահի կողմից , այսպիսով մի մոտեցեք նրանց : Այդպիսով Ալլահը պարզ է դարձրել Իր Հրամանները մարդկանց համար , որ նրանք դառնան առաքի՛նի :»(2:187)**

•Անթույլատրելի է պահք պահել անընդհատ , գիշեր ու ցերեկ , առանց խախտելու այն : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) արգելեց այդ ասելով . « **Իսլամում չկա շարունակական պահք :**»

•Ալլահի տեսանկյունից պահքի պարզևը շատ մեծ է : Ալլահի մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց , « **Ալլահն ասաց , « Ադամի որդիների բոլոր արարքները նրանց համար են , բացի պահքը , որը Ինձ համար է , և ես կտամ պարզև դրա համար :»** Պահքը վահան կամ պաշտպանություն է կրակից և մեղքեր գործելուց : Եթե ձեզանից մեկը պահք է պահում , նա պիտի խուսափի կնոջ հետ սեռական հարաբերությունից և վիճելուց , և եթե մեկը ցանկանում է վիճել կամ կռվել նրա հետ , նա պիտի ասի «Ես պահք եմ պահում :» Նրա համար , ում ձեռքերում է իմ հոգին պահք պահող մարդու բերանից եկող տհաճ հոտը ավելի լավ է , քան մշկայուղի բույրը : Պահք պահող մարդու համար կա երկու հաճույք , մեկը պահքը ավարտելու պահը և մյուսը ժամանակը , երբ նա կհանդիպի Իր Տիրոջը , այդժամ նա գոհ կլինի , որ նա պահք է պահել »(Բուխարի)

•Թույլատրելի է նրան , ով հիվանդ է կամ ճամփորդում է , պահք չպահել : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « **Եվ , ով հիվանդ է կամ ճամփորդում է , ապա հավասարեցրու ուրիշ օրեր : Ալլահը մտադրված է քեզ համար հեշտացում և չի մտադրված դժվարություն և (ցանկանում) է քեզ համար լրացնել ժամանակաշրջանը և փառաբանել Ալլահին նրա համար , (ինչին) նա առաջնորդել է և միգուցե դու շնորհակալ կլինես :»(2:185)**

Արգելված է մարդուն ծանրաբեռնել իրեն ավելիով, ինչ նա կարող են կրել: Ջեբիր իբն Աբդուլան ասաց. « Ալլահի Մարգարեն ճամփորդում էր և նա տեսավ մի մարդու, որի շուրջ հավաքված էին շատերը: Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) հարցրեց « **Ի՞նչ է պատահել նրան**»: Նրանք պատասխանեցին, « Նա պահք է պահում:» Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ապա ասաց. « **Բարեպաշտություն չէ պահք պահել ճամփորդության ժամանակ**» (Բուխարի)

• Երբ կինը հղի է կամ կերակրում է նորածնին և նա վախենում է, որ կվնասի իրեն կամ երեխային, ապա կարող է պահք չպահել, և հետո նա պետք է լրացնի բաց թողած օրերը: Սա վերաբերվում է ծեր մարդկանց նույնպես, նրանք կարող են պահք չպահել և կերակրել աղքատ և կարիքավոր մարդու ամեն բաց թողած օրվա համար: Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է, « **Ալլահը չի պահանջում հոգուց, բացի նրա հնարավորությունների չափով**» (2:286)

• Ով ուտում կամ խմում է մոռանալով կամ ցրված լինելով, կամ ստիպված, ապա նրա պահքը մնում է ընթացքի մեջ: Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է. « **Ով մոռացել է և հետո կերել կամ խմել է, թող լրացնի իր պահքը, քանզի Ալլահն իրոք օրհնել է այդ մարդուն ուտելիքով և ըմպելիքով**» (Բուխարի)

ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՋԻ (ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅԱՆ) ԺԱՄԱՆԱԿ

Հաջի նպատակներից մեկն է խրախուսել հավատքը Ալլահի միակության պարագայում: Հաջի ընթացքում մենք կրկնում ենք «**Լբեյք Ալլահումա Լբեյք**», որը նշանակում է, Օ, Ալլահ մենք եկել ենք այս վայրը միայն պատասխանելու քո կանչին և որ դու գոհանաս մեզանով: Դու միակն ես, ով արժանի է երկրպագման: Իսլամում տարբերություն չկա մարդկանց միջև, արդյոք նրանք հարուստ են, թե աղքատ, առաքինի թե հասարակ:

• Այն պարտադիր է մեզ համար կյանքում մեկ անգամ: Այն շատ դժվար պարտավորվածություն է, և եթե դա լիներ ամեն տարի, ապա մենք տանուլ կտայինք: Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Օ, մարդիկ, Ալլահը պարտադրել է Հաջ ձեզ, այսպիսով կատարեք այն: Մարդկանցից մեկը**

այնտեղ գտնվող ասաց. « Այն ամեն տարվա պարտավորվածությունն է ,» : Մարգարեն լռեց : Նա հետո կրկնեց ինքն իրեն և ասաց. « Եթե ասեմ այո, Հաջը կդառնա պարտավորվածություն ամեն տարի, և դուք չեք կարողանա անել այդ :»

• Երբ մարդ ի վիճակի չէ իրագործելու Իսլամի այս մի պոնը, ապա դա պարտադիր չէ նրա համար : Անկարողությունը այս հարցում ունի երկու հիմք, ֆինանսական և ֆիզիկական : Եթե մարդ ֆինանսապես ի վիճակի չէ, նրանից չի պահանջվում կատարել Հաջ, և եթե մարդ չունի ֆիզիկական դժվարություն բայց ունի ֆինանսական, չի խրախուսվում կատարել այն մենակ : Այս պարագայում, որևէ մեկը կարող է կատարել Հաջ իր կողմից և դա ընդունելի է : Ամենակարող Ալլահն ասում է, « **Հաջը հայտնի ամիսների (ընթացքում) է, այսպիսով ով կատարում է Հաջի պարտավորություն այնտեղ, (մտնելով իհրամ), ապա չպիտի ունենա սեռական հարաբերություններ և անհնազանդություն և վեճ այդ ժամանակ : Եվ ինչ լավ բան արվի Ալլահը գիտի այդ : Եվ լավ նախապատրաստվի, բայց ամենալավ նախապատրաստումը Ալլահից վախենալն է : Եվ վախեցիր ինձանից, Օ, դու հասկացող :** »(2:197)

• Ալլահը նաև տվել է հնարավորություն հավատացյալին ընտրելու Հաջի արարողակարգի երեք տարբերակներից որը ցանկալի է : Չնայած Մարգարեն ներկայացրել է մի յուրահատուկ ձև, մենք պարտավորված չենք անելու ճիշտ նույն ձևը : Այն կապված է մարդու պայմաններից և ինչ համապատասխան է նրան :

• Եթե մարդ անում է որևէ բան, որը կարող է բացասաբար ազդել իր Հաջ կատարելուն, ապա նա կարող է անել այդ փոքր առաջարկներով, ինչպես նշել է Ալլահը : Նա, Ամենաբարձրյալը ասաց, « **Եվ ավարտուն տեսքի բերեք Հաջը և Ումրան Ալլահի համար : Բայց, եթե դու ունես խոչընդոտ, ապա առաջարկիր ինչ ընդունելի է, գոհաբերվող կենդանու հեշտությամբ : Եվ մի սափրեք ձեր գլուխները, մինչև գոհաբերվող կենդանին չհասնի իր գոհաբերման վայր : Եվ ով ձեզանից հիվանդ է կամ ունի գլխի տկարություն, (կարող է առաջարկվել սափրման անհրաժեշտությունը) կամ բարեգործություն կամ գոհաբերում : Եվ, երբ դուք ապահով եք, ապա ով անում է Ումրա, (Հաջ ամսվան հետևող ամիսների ընթացքում), առաջարկեք ինչ ընդունելի է ինչպես կենդանու գոհաբերում : Եվ նա, ով չի կարող գտնել կամ թույլ տալ իրեն այդպիսի կենդանի, ապա պահք պահեք երեք օր Հաջի ընթացքում և յոթ օր երբ վերադառնաք (տուն) : Դրանք տաս լիարժեք օրեր են : Այս նրանց համար է, ում ընտանիքները Ալ-Հարամ Սզկիթի տարածքում չեն : Եվ վախեցեք Ալլահից և իմացեք, որ Ալլահը խիստ է իր պատժում» : (2:196)**

• Եթե մարդ վախ ունի , որ ի վիճակի չի լինի ավարտին հասցնելու Հաջի արարողությունը , նա կարող է պայման դնել Հաջի արարողակարգի իր մուտքի ժամանակ : Եթե այս պայմանը դրվի իր վրա , ապա պատիժ չի լինի , եթե նա չավարտի Հաջի արարողակարգը :

• Հաջը կատարվում է մեղքերի թողության ակնկալիքով : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Ով անում է հաջ և չի շնանում և մեղք չի գործում , ապա կվերադառնա այն օրը , երբ նոր է ծնվել (այսինքն անբիծ) : »**

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՆԱՆՑ ՀԵՏ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Կանայք իսլամում ունեն իրենց յուրահատուկ դիրքը , նրանք հարգված են և նրանց տրված է շատ իրավունքներ : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Բոլոր հավատացյալների մեջ իրենց հավատքով և վարվելաձևով կատարյալ նրանք են , ովքեր լավագույնն են իրենց կանանց նկատմամբ : »** (Իբն Հիբան)

Նա (Խ.Ա.Ո.Ն) նույնպես ասաց , « **Բարի եղեք ձեր կանանց նկատմամբ : »** (Մուսլիմ)

• Կնոջը տրվում է օժիտ , երբ նա ամուսնանում է : Նա կարող է խնդրել ինչ ցանկանում է և տղամարդու պարտքն է տալ այդ նրան : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « **Եվ տուր կանանց , (ամուսնության համար) , իրենց (հարսանեկան) նվերները առաքինի ձևով : Բայց եթե նրանք հրաժարվեն կամովի ձեզանից տրվածը , ապա վերցրեք այն բավարարվածությամբ և հեշտությամբ : »** (4:4)

• Եթե նույնիսկ կինը ամուսնալուծվում է , նրան տրվում է նրա օժիտը : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « **Եվ եթե դուք ամուսնալուծվում եք , մինչ մերձեցել եք նրանց և արդեն որոշել եք նրանց համար պարտավորություն , ապա տուր որոշածի կեսը , մինչ նրանք հրաժարվեն իրավունքից , կամ մեկը ում ձեռքում է ամուսնության համաձայնագիրը , հրաժարվի դրանից : Եվ հրաժարվելը մոտ է առաքինությանը : Եվ մի մոռացեք առաքինության մասին ձեր միջև : Իրոք Ալլահը տեսնում է ինչ անում եք : »** (2:237)

• Տղամարդու պարտքն է հոգ տանել իր կնոջ բոլոր ֆինանսական կարիքների մասին : Արգելվում է նրանց լինել կոպիտ նրանց հետ : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « **Թող կինը , (ով սպասման**

Ժամանակաշրջանում է), սպրի նույն պայմաններում ինչ որ դուք , ըստ ձեր մտադրությունների, և մի անհանգստացրեք նրանց , որպեսզի դժվարացնեք նրանց կյանքը :»(65:6)

•Կնոջ իրավունքն է խնամել իր երեխային, եթե նա ցանկանում է : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « Եվ (ամուսնալուծված) կանայք պետք է խնամեն իրենց երեխաներին երկու տարի , եթե ցանկանում են ավարտել խնամելու ժամանակահատվածը , և այդ ժամանակ երեխայի հայրը պիտի պատասխանատու լինի մոր պահպանմանը պատշեճ ձևով : Ոչ մի հոգի չի դատավում ավելի քան կարող է տանել : Ոչ մի մայր չպիտի տառապի իր երեխայի համար , և ոչ մի հայր չպիտի տառապի իր երեխայի համար : Նույն պարտավորվածությունները անցնում է հոր ժառանգին , (վերջինիս մահավան դեպքում) : Բայց , եթե , քննարկումից հետո , նրանք որոշեն ընդհանուր համաձայնությամբ երեխային կտրել կրծքից , չի լինի մեղք նրանց վրա : Ոչ էլ մեղք կլինի քո վրա , եթե դու ցանկանաս բերել դայակ քո երեխաների համար , սպահովելով ձեռք , տալով , ինչ համաձայնել ես վճարել ողջամիտ ձևով : Ունեցեք վախ Ալլահից և իմացեք որ Ալլահը ձեր բոլոր արարքների դիտորդն է :»(2:233)

•Կնոջը պիտի տրվի նրա պահանջները , այնպես որ նա զգա խնամված : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « Թող տղամարդը միջոցներ ծախսի ըստ իր միջոցների, և թող նա , ում միջոցները սահմանափակ են , ծախսի ըստ Ալլահի տվածի : Ալլահը չի ծանրաբեռնում որևէ մեկին ավելին քան Նա տալիս է նրան : Ալլահը շուտով կբերի հեշտացում դժվարություններից հետո :» (65:7)

•Կնոջը տալիս են նրա արդար բաժինը ժառանգությունից : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է .« Տղամարդը ունի բաժին այն բանից , ինչ ծնողները կամ հարազատները թողել են իրենցից հետո , և կանայք ունեն բաժին , ինչ ծնողները և բարեկամները թողել են իրենցից հետո , լինի դա շատ , թե քիչ : Այս վճոված է (Ալլահի կողմից) :» (4:7)

•Երբ կինը իր ամսականի , կամ ետծննդյան ժամանակաշրջանում է , նրան չի կարելի անել որոշակի երկրպագման գարծոդություններ , նրան չի կարելի աղոթել , ոչ էլ պահք պահել : Նա պիտի լրացնի պահքի օրերը հետո : Ըստ մարգարեական ավանդույթի « Մուադան ասաց , ես հարցրեցի Աիշային , ի՞նչն է պատճառը , որ ամսական ունեցող կինը լրացնում է պահքը , որը նա բաց է թողել , բայց նա չի լրացնում աղոթքները : Նա ասաց , Մենք անցնում ենք այդ բանի միջով , ամսականով , և մեզ հրամայված է լրացնել պահքը , բայց մեզ հրամայված չէ լրացնել աղոթքները :»

Նույնպես չի խրախուսվում ներկայացնել հրաժեշտի շրջան Քաբբայի շուրջ ամսեկանի ժամանակ : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Մարդկանց հրամայված է ներկայացնել Թաուաֆ Քաբբայի, ինչպես վերջին գործողություն , Մեքքան թողնելուց առաջ , բացի ամսեկանի մեջ գտնվող կնոջից , ով ունի թողություն :»** (Բուխարի)

• Պարտադիր չէ կնոջը պատերազմին մասնակցել : Աիշան հարցրեց . « **Օ, Ալլահի Մարգարե , մեզ պարտադիր է պայքարել Ջիհադում :»** Նա ասաց, « **Այո , նրանք ունեն ջիհադ , որում չկա կոիվ , այն է Հաջը և Ումրան :**» (Աթ Թարջիբ ուաթ Թարհիբ)

• Կինը պարտավոր չէ իր գումարներից հոգալ տան ծախսերը, նույնիսկ եթե նա ունի գումարի իր աղբյուրը : Սա նրա ամուսնու պարտքն է :

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԵՏ

Ֆինանսները համայնքի կյանքի գիծն է և վայր , որտեղից դուրս է գալիս մրցակցությունը մարդկանց միջև : Իսլամի հանդուրժողականությունը այս պարագայում հետևյալն է .

• Մարդ պետք է լինի բարի իր ընկեր - եղբոր նկատմամբ առք ու վաճառքի ժամանակ : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Ալլահը կգթա նրան , ով գնելուց և վաճառելուց բարի է և առաքինի :»**(Բայհաթի)

• Երբ մարդ ի վիճակի չէ վճարելու պարտքը, Ալլահը ասում է մեզ լինել հասկացող և մտնել մարդու դրության մեջ : Նա , Ամենաբարձրյալը ասում է , « **Եվ , եթե մարդը դժվարության մեջ է , ապա (թող լինի) հետաձգում մինչ հեշտության ժամանակը : Բայց եթե դու տաս բարեգործություն , (քո իրավունքից) , ապա դա ավելի լավ է քեզ համար , եթե միայն դու իմանաս :**» (2:280) Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Նա , ով տալիս է մյուսին , ով ունի պարտք ժամանակ վճարելու այն , կստանա ամեն օրվա համար մեծ պարգև :»**(Իբն Մաջահ)

• Իսլամը խնդրում է մարդուն լինել առաքինի ուրիշների նկատմամբ : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Կար մի մարդ անցյալ ազգերից , ով ոչ մի լավ արարք չէր արել բացի նրանից , որ ուղարկում էր իր ծառաներին վերականգնել պարտքերը տրված մարդկանց համայնքում : Երբ մեկը**

նրանցից ի վիճակի չէր վճարել, նա ասում էր հեշտացնել այդ անհատին :» Այլահը ներեց այդ մարդուն հիմնվելով նրա առաքինության վրա : (Մուսլիմ)

•Իսլամը խրախուսում է մարդուն վերանայել իր գնումը , եթե վաճառողը ափսոսում է վաճառքի համար : Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) ասում է , « Ով վերադարձնում է ինչ գնել է տիրոջը , երբ նա զոջում է վաճառքի համար , Այլահը կծածկի նրանից նրա մեղքերը Հարության օրը : » (Իբն Հիբան)

•Եթե վաճառքը իրականացվել է , գործարքը չի համարվում ավարտված, մինչև նրանք , ովքեր ներառված են այդ գործընթացին , վեր կենան և հեռանան , ամեն ինչ որոշած : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց . « Վաճառողը և գնորդը ունեն իրավունք չեղյալ համարել վաճառքը ,քանի դեռ չեն հեռացել միմյանցից : Եթե նրանք երկուսն էլ ասեն ճշմարտությունը , ապա կօրհնվեն այդ վաճառքում , և եթե նրանք թաքցնեն մեղքերը , ապա չի լինի օրհնանք այդ վաճառքում : » (Բուխարի)

•Իսլամի հանդուրժողականության մեկ այլ օրինակ է նրա ժառանգությանը վերաբերվող համակարգը : Ամենաբարձրյալ Այլահն ասում է . « Այլահը հրահանգում է քեզ , կապված երեխաների հետ . արական սեռի երեխայի համար տալ ինչ հավասար է կրկնակիի , համեմատած իգական սեռի երեխայի : Բայց եթե կան (միայն) դուստրեր , երկու կամ ավելի , նրանց համար է ունեցվածքի երկու երրորդ մասը : Եվ եթե կա միայն մի դուստր , ապա նրանն է կեսը : Եվ եթե կան երեխաներ , ապա ծնողների բաժինն է յուրաքանչյուրին վեցերորդ մասը ունեցվածքից : Բայց , եթե նա չունի երեխաներ և ծնողները մենակ ժառանգում են նրանից , ապա նրա մորն է պատկանում մեկ երրորդը : Եվ եթե նա ունի եղբայրներ (կամ քույրեր) , մորն է պատկանում վեցերորդը , նրա (գրած) կտակից և պարտքերից հետո : Քո ծնողները կամ երեխաները , դու չգիտես ովքեր են նրանցից մոտ քեզ շահույթում : Այս բաժանումները պարտադիր են սահմանված Այլահից : Իրոք Այլահը Ամենագիտունն ու Բնաստունն է :» (4:11)

•Իսլամի գեղեցկության նշան է նաև այն , որ մարդը տալիս է նվեր այն անձանց , ովքեր ներկա են գումարի բաժանմանը : Ամենաբարձրյալ Այլահն ասում է , « Եվ (ուրիշ) ազգականներ և որբեր և կարիքավորներ ներկա են բաժանման (ժամանակ) , ապա տուր նրանց (որևէ) բան ունեցվածքից և ասա նրանց խոսքեր համապատասխան բարությանը :»(4:8)

•Մարդ կարող է կտակել իր ունեցվածքից որոշակի գումար իր մահից հետո : Ամիր իբն Մաադը ասաց , որ Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) այցելում է ինձ մինչ ես հիվանդ էի Մեքքայում : Ես ասացի նրան « **Օ, Այլահի Մարգարե ,**

ես ցանկանում եմ կտակել իմ ողջ ունեցվածքը հանուն Ալլահի» : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց , « Ոչ:» Ամիրն ասաց, « Ապա կեսը , » և Մարգարեն կրկին անգամ ասաց, « Ոչ:» Նա ասաց երրորդը , և Մարգարեն համաձայնեց , բայց ավելացրեց , « Երրորդը այդ է , բայց երրորդը դեռ շատ է : Ավելի լավ է , որ դու թողնես քո ժառանգներին հարուստ , այնպես որ նրանք չխնդրեն մարդկանց ապահովել իրենց :»(Բուխարի)

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԱՏԺՈՒՄ

Իսլամը օրինականացրել է որոշ պատիժներ , որոնք եթե կատարվեն , ապա կապահովեն հասարակության անվտանգությունը : Կյանքերը կփրկվեն և մարդկանց պատիվը կպաշտպանվի : Բոլոր հանցագործությունները , ըստ իրենց աստիճանների , կտրուկ կնվազեն , կամ ամբողջովին կվերանան : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « **Օ , դու , ով հավատացել է , սահմանիր քեզ համար օրինական հատուցում նրանց համար , ովքեր սպանվել են :**» (2:178)

Ալլահն նույնպես ասել է . « **Բայց ով փնտրում է իր եղբորից որևէ բան , ապա պիտի լինի համապատասխան հետևություն և վճար նրան , լավ իրականացմամբ :** » (2:178)

Ալլահն ասել է գողության մասին , « **Ինչ վերաբերվում է գողին , կին թե տղամարդ , կտրեք նրանց ձեռքերը , որպես հատուցում , ինչ նրանք արել են , որպես պատիժ Ալլահից : Եվ Ալլահը Ամենաբարձրյալն է գործությամբ և Իմաստունը :**»(5:38)

Մի անգամ կտրելով մարդու ձեռքը , նրան և ուրիշներին ետ կպահի վերցնելու մյուսների ունեցվածքը : Շնացողի պատիժը նույնպես նշված է Ղուրանում . « **(Չամուսնացած) կինը կամ (չամուսնացած) տղամարդը մեղավոր գտնվելով սեռական գործողության մեջ , մտրակեք նրանցից յուրաքանչյուրին հարյուր մտրակի հարված , և մի խղճացեք նրանց Ալլահի կրոնում , եթե պիտի հավատաք Ալլահին և Վերջին Օրվան : Եվ թող հավատացյալների խումբ վկայեն նրանց պատիժը :** » (24:2)

Այս կծառայի պահպանել ընտանիքները և չառանձնացնել նրանց և չունենալ երեխաներ առանց բիոլոգիական ծնողների :

Եթե մեկը չարախոսում է մյուսին , մեղադրելով նրանց անթույլատրելի , ապա կա համապատասխան պատիժ : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « **Եվ նրանք , ովքեր մեղադրում են առաքինի կանանց և հետո չեն ներկայացնում չորս վկա , մտրակեք նրանց ութանասուն մտրակի հարված և երբեք մի ընդունեք նրանցից վկայություն : Եվ նրանք հաստատան հնազանդ են :**»(24:4)

Շարիաթը հաստատում է ընդհանուր օրենքներ կապված պատժի հետ : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է , « **Չար արարքի հատուցումը չարիք է դրա նման , բայց նա , ով ներում է և հաշտվում է , նրա պարգևն է Ալլահից : Իրոք Ալլահը չի սիրում սխալ արարք անողներին :**» (42:40)

Ալլահն նույնպես ասում է , « **Եվ եթե դուք պատժում եք , (թշնամու , օ , հավատացյալներ) , պատժեք համարժեք ձևով ինչով դուք վնասվել եք : Բայց եթե դուք համբերատար լինեք , ավելի լավ է նրանց համար , ովքեր համբերատար են :**» (16:126)

ԱՅՍ ՊԱՏԻԺՆԵՐԸ ՈՒՆԵՆ ՈՐՈՇԱԿԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

• Իսլամի հանդուրժողականությունը թելադրում է այդ պատիժները կապված անհատի իրավունքների հետ և դրանք չեն իրագործվում մինչ անձը , ով վնասվել է ցանկանում է այդ : Այլապես անձը , ով վնասվել է կարող է հեռանալ դրանից և ներել մարդուն : Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասում է , « **Եվ հատուցումը վատ արարքի , վատ արարքն է դրա նման , բայց նա , ով ներում է և հաշտվում է , նրա պարգևն է Ալլահից : Իրոք , Նա չի սիրում սխալ արարք անողներին :**» (42:40)

• Ինչ կապված է Աստծո իրավունքներին , մարդ չի պատժվի մինչ չասի բացահայտ , որ մեղք է գործել : Նույնպես , եթե այն չի հասել հեղինակություններին , ապա մեղքը չի պատժվի : Մարդ պիտի զոջա Աստծո առջև : Մարգարեն (Ի.Ա.Ո.Ն) ասաց . « **Իմ հետևորդների բոլոր մեղքերը կներվեն , բացի Մուջահիդիներից , (նրանք , ովքեր մեղք են գործում բացահայտ կամ մերկացնում են իրենց մեղքերը մարդկանց) :** Այսպիսի մերկացման օրինակ է , որ մարդ մեղք է գործում գիշերը և չնայած Ալլահը քողարկում է այն հասարակությունից , նա գալիս է

առավոտյան և ասում է, «Օ, այսինչ և այնինչ, ես արել եմ այս և այն, (վատ արարք), երեկ», և չնայած նա անց է կացրել իր գիշերը քողարկված իր Տիրոջից, ոչ ոք չգիտի իր մեղքի մասին, և առավոտյան նա շարժում է Ալլահի քողարկությունը իրենից :»(Բուխարի)

Այս կանոնների իրականացումը ծառայում է առաքինի նպատակների, մարդու իրավունքների պաշտպանության և հասարակության ապահովության :

Եթե մարդ գիտի, որ նա կսպանվի, եթե նա սպանի, կամ կկտրվի ձեռքը, եթե գողանա, հաստատ է, որ նա ետ կկանգնի մեղք գործելուց : Ալլահն ասում է, « **Եվ կա ձեզ համար թույլատրելի հատուցում, փրկում կյանքի, Օ, դուք հասկացող մարդիկ, որ դուք կարողանաք դառնալ առաքինի** » : (2: 179)

Որոշ մարդկանց կարող է թվալ որ Իսլամում պատիժները շատ դաժան են : Իրականում նրանք համապատասխանում են ամեն հանցանքի և խաչընդոտում են կոռուպցիայի տարածմանը հասարակությունում : Օրինակ բանտարկելը չի արդարացրել իրեն, ինչպես արժանի պատիժ : Այն ընդհակառակը մեծացնում է ցանկությունը հանցանք գործելու :

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՂՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊՎԱԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐԻՆ

Անսպասելի չէ ունենալ տարբեր մարդիկ մեր միջև, կապված կրոնի, տնտեսականի և անձնական հետաքրքրությունների հետ : Ալլահն ասում է . « **Եվ եթե Աստված հնարավորություն չտար մարդկանց պաշտպանել իրենց միմյանցից, անպատճառ կոռուպցիան կգերիշխեր աշխարհում, բայց Աստված անսահման է իր սահմաններում ամբողջ աշխարհների :** » (2:251)

Պատերազմները Իսլամում անցնում են արժանավայել : Ալլահն ասում է, « **Եվ մի եղեք ինչպես նրանք (անհավատները), ովքեր դուրս են գալիս իրենց երկրներից լի ցանկությամբ և ինքնավստահությամբ տեսանելի լինելու և խրախուսվելու մարդկանց կողմից, այն բանի համար, որ նրանք փորձում են շեղել ուրիշներին Աստծո ճանապարհից, մինչ Աստված պարփակում է նրանց բոլոր արարքները (իր հզորությամբ) :** » (8:47)

Պատերազմները Իսլամում ծագում են պաշտպանելու ճնշվողների շահերը : Ալլահն ասում է , « Եվ ի՞նչ է կատարվում քեզ հետ , որ դու կովում ես ոչ հանուն Ալլահի և ճնշվող տղամարդկանց , կանանց և երեխաների , ովքեր ասում են , « Մեր Տեր , հեռացրու մեզ այս ճնշող մարդկանց քաղաքից , և ցույց տուր մեզ Քեզանից պաշտպան և ցույց տուր մեզ քեզանից օգնական :»(4:75)

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒԹՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ

• Իսլամը ահաբեկչության , ճնշման կամ կեղեքման կրոն չէ : Մեզ Ալլահն արգելել է ճնշել : Ալլահն ասում է .« Կովիր Ալլահի ճանապարհին նրանց հետ , ովքեր կովում են քո դեմ , բայց մի ճնշիր : Իրոք , Ալլահը չի սիրում ճնշողներին :»(2:190)

• Ալլահը հրամայում է մեզ վերադառնալ խաղաղ բանակցություններին , երբ թշնամին առաջարկում է այդ տարբերակը : Ալլահն ասում է , « Եվ եթե նրանք թեքվեն խաղաղության , ապա թեքվիր դեպի այդ նույնպես և վստահիր Ալլահին : Իրոք դա Նա է , ով Լսող և Իմացող է : » (8:61)

• Մեզ արգելված է կովել նրանց հետ , ովքեր չեն կովում մեզ հետ : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է . « Բացի նրանց , ովքեր խնդրում են ապաստան մարդկանցից ձեզանից և ում պաշտպանությունն է կամ նրանք , ովքեր եկել են քեզ մոտ , իրենց սրտերը լարված հեռանկարից , կովելու ձեր և ձեր մարդկանց դեմ : Եվ եթե Ալլահը ցանկանար , նա կտար իշխանություն նրանց ձեր դեմ , և նրանք կկովեյին ձեր դեմ : Այսպիսով , եթե նրանք հեռացնեն իրենց ձեզանից և չկովեն ձեր դեմ և առաջարկեն ձեզ խաղաղություն , ապա Ալլահը պատճառ չի տվել ձեզ կովելու նրանց դեմ :» (4:90),

• Կան շատ պայմաններ , որոնք գնում են կողք կողքի պատերազմի հետ , որպեսզի կանխեն որևէ անմարդկային արարք : Պատերազմին չմասնակցած որևէ մեկը չպիտի սպանվի : Ինչ վերաբերվում է ծերերին , երեխաներին , կանանց , հիվանդներին , նրանց ովքեր նվիրել են իրենց կյանքը երկրպագմանը և նրանք , ովքեր դեր չեն խաղացել պատերազմում , չպիտի վնասվեն : Մրանք Մարգարեյի (Խ.Ա.Ո.Ն) հրամաններն են : Մեքքան գրավելու ժամանակ , Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) հրահանգեց , որ նրանք , ովքեր մտնում են իրենց տները , կամ Աբու Մուֆյանի տունը , կամ նրանք , ովքեր հանձնում են զենքերը , պիտի ապահովություն ունենան :

Աբու Բեքրն ասաց իր զորքերի ղեկավարներին , « Մի դարձեք ճնշող , մի բանտարկեք անմեղներին , մի սպանեք երեխաների , ծերերի կամ կանանց , մի խեղեք , մի վնասեք արմավենի , մի կտրեք ծառեր , որոնք

ունեն բերք , մի սպանեք ոչխար , կով կամ ուղտ , բացի այն դեպքից , եթե դուք ուզում եք ուտել : »

• Պատերազմի ժամանակ մարդու իրավունքները պաշտպանված են : Իսլամում անթույլատրելի է տանջել պատերազմի պատանդի : Նրանց պիտի լավ վերաբերվել : Ալլահն ասում է , « **Եվ նրանք տալիս են ուտելիք չնայած իրենց սիրուն , կարիքավորին , որբին և պատանդին : Ասելով , « Մենք կերակրում ենք ձեզ միայն հանուն Ալլահի : Մենք չենք ցանկանում ձեզանից պարգև կամ շնորհակալություն : » » (76:8-9)**

Մուսուլմանները արագ ընկալեցին այս հրամանները : Մուսաբ իբն Ումարի եղբայրը , Աբու Ազիզ իբն Ումարը ասաց . « Ես Բեդր պատերազմի ժամանակ պատանդների մեջ էի և Ալլահի Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց , « **Լավ վերաբերվեք պատանդներին** » : Երբ ճաշի կամ նախաճաշի ժամ էր , նրանք տալիս էին պատանդներին հաց և լավ ուտելիք , մինչ նրանք ինքները ուտում էին միայն խուրմա : » (Մուջամ աս Սադիք)

• Իսլամի հանդուրժողականության օրինակ է , որ պատերազմի պատանդը պիտի ազատ արձակվի առանց փրկագնի : Ալլահն ասում է , « **Բայց , հետո ազատ արձակեք նանց , ինչպես արժանապատիվ արարք ընդդեմ փրկագնի , այնպես որ պատերազմի բեռը դառնա թեթև , այսպիսով թող այդպես լինի : Եվ իմացեք այդ , որ եթե Աստվածը ցանկանար , Նա իրոք կարող էր պատժել նրանց Ինքն Իրեն , բայց Նա ցանկանում է , որ դուք պայքարեք , որպեսզի փորձի ձեզ միմյանց նկատմամբ : Եվ , ինչ վերաբերվում է , նրանց , ովքեր սպանվում են հանուն Ալլահի , նրանց արարքները Նա չի մոռանա : » (47:4)**

• Մուսուլմանական կառավարություններին հրահանգված է վերաբերվել իրենց ոչ մուսուլման անհատներին լավագույն ձևով : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) հրահանգեց իր հետևորդներին , երբ նրանք գնացին Եգիպտոս , « **Երբ դուք գրավեք Եգիպտոսը , բարի եղեք Ղպտի Քրիստոնյաների նկատմամբ** : » (Դհահաբի)

Կարող ենք դիտել Ումարի նամակը Երուսաղեմի մարդկանց , երբ այն գրավվեց մուսուլմանների կողմից , այնտեղ ասվում է , « **Ես տալիս եմ Երուսաղեմի մարդկանց իմ խոսքը , որ նրանց եկեղեցիները և խաչերը կպաշտպանվեն և չեն վնասվի : Ոչ ոքի չի պարտադրվի ընդունել Իսլամ** » :

Ումարը կարող էր դնել ցանկացած պայման Երուսաղեմի մարդկանց առջև , բայց ճնշելու փոխարեն նա վարվեց այնպես , ինչպես Իսլամի

հանդուրժողականությունն է ուսուցանում , և նա բարի և հաշվենկատ գտնվեց նրանց հիմնական մարդկային իրավունքներին :

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՂՔԵՐԻ ԹՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

Ադամի երեխաները հաճախ մեղքեր են գործում իրենց կյանքերի ընթացքում : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Ադամի բոլոր երեխաները գործում են մեղքեր , և ամենալավագույնները մեղսագործներից նրանք են , ովքեր զղջում են :**»

Սատանան խոստացել է ապակողմնորոշել Ադամի երեխաներին : Ալլահն ասում է Ղուրանում . «Իբլիսը, Սատանան ասաց. « **Տեսեք սրան , ում դուք վեր եք դասել ինձանից , եթե դուք ինձ կենդանի պահեք մինչ Հարության Օրը , ես հաստատ կբռնեմ և կապակողմնորոշեմ նրա ժառանգներին բոլորին , բայց նաև քչերին, ուղարկելով նրանց տարբեր կողմեր:**» Ալլահն ասաց. « **Գնա և ով որ հետևի քեզ , իրոք Դժոխքը կլինի հատուցում ձեզ բոլորիդ , մեծ հատուցում :»**» (17:62-3)

• Ալլահը կների մարդու մեղքերը անկախ նրանից , թե քանի անգամ է արել այդ : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Նրա անունով , ում ձեռքում է իմ կյանքը , եթե դուք չեք մեղք գործել , Ալլահը կփոխի ձեզ մարդկանց հետ , ովքեր մեղք են գործել և փնտրել են թողություն և Ալլահը կների նրանց :**» (Մուսլիմ)

• Ալլահը բացել է թողության դարպասները մուսուլմանների համար : Նա ասում է . « **Բայց նա , ով զղջում է վատ արաքից հետո և վերականգնվում է , իրոք Ալլահը կշրջվի դեպի նա ներումով : Իրոք , Ալլահը Ներող և Գթասիրտ է :**» (5:39)

Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Իրոք , Ալլահը Իր ձեռքն է մեկնում ներելու նրանց , ովքեր մեղք են գործում , այսպիսով , որ նա ների նրանց , սա այսպես է , մինչ արևը չի ծագի արևմուտքից :**»

Ալլահն ասում է . « **Ապաշխարիությունը ընդունված Ալլահից, միայն նրանց համար է , ովքեր սխալվում են անտեղյակությունից , կամ անզգուշությունից և անմիջապես զղջում են : Նրանց է Ալլահը շրջվելու իր թողությամբ և Ալլահը Ամենագիտակն ու Իմաստունն է : Բայց նրանց ապաշխարիումը չի ընդունվում , ովքեր շարունակում են անել չարիք մինչ մահը գալիս է նրանցից մեկի մոտ , նա ասում է , « Իրոք ես ապաշխարիում եմ հիմա ,» կամ նրանք , ովքեր մահացել են լինելով անհավատ : Նրանց համար Մենք պատրաստել ենք ցավոտ պատիժ »:(4:17-18)**

• Երբ մարդ ապաշխարիում է Ալլահին , չկա միջանկյալ մեկը նրա կամ Աստծո միջև : Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Մարդու (Թորան), ապաշխարիումը , կընդունվի մինչև մահվան աղմուկը չի լսվի նրանից :**» Մեկ այլ հաղիթում ասվում է ,« **Նա, ով ապաշխարիում է մինչև արևը կծագի արևմուտքից , Ալլահը կների նրան :**» Ալլահն ասում է .« **Եվ ով անում է սխալ կամ մոլորեցնում է իրեն , բայց հետո փնտրում է թողություն Ալլահից , կգտնի Նրան ներող և Գթասիրտ : Եվ նա , ով մեղք է գործում , միայն կշահի իր դեմ : Եվ Ալլահը Ամենափմացյալն ու Իմաստունն է :**»(4:110-111)

• Նրանք , ովքեր ապաշխարիում են անկեղծորեն իրենց մեղքերի համար , ապա Ալլահի ցանկությամբ նրանց մեղքերը կդառնան լավ արարքներ : Ամենաբարձրյալ Ալլահն ասում է .« **Բացի նրանցից , ովքեր ապաշխարիում են , հավատում են և անում են առաքինի գործ : Նրանց համար Ալլահը կդարձնի իրենց վատ արարքները լավ : Եվ Ալլահը Ներող ու Գթասիրտ է :**»(25:70)

• Ալլահը ասում է մեզ ապաշխարիել , Նա , Ամենաբարձրյալը ասաց. « Ասա , « **Օ, Իմ ստրուկներ , ովքեր ճնշել են իրենք իրենց մեղք գործելով , մի հուսահատվեք Ալլահի գութից : Իրոք , Ալլահը ներում է բոլոր մեղքերը : Իրոք , դա Նա է , ով Ներող, Գթասիրտ է :**»(39:53)

• Ալլահը պարզևատրում է անձին ըստ լավ մտադրությունների : Եթե մարդ մտադրված է անել լավ արարք և չի անում , նա կստանա մի պարզև Ալլահից , ըստ իր լավ մտադրության :

Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Ալլահն ասում է , « Եթե Իմ ստրուկը մտադրված է անել վատ արարք , ապա(Օ , հրեշտակներ) , մի գրեք այն մինչև նա չանի այդ , եթե նա անի այդ , ապա գրեք այն ինչպես կա , բայց եթե նա ետ կանգնի անելու այդ հանուն ինձ , ապա գրեք այն ինչպես լավ արարք .(իր հաշվին) , (մյուս կողմից) , եթե նա մտադրված է անել լավ արարք , բայց չի անում , ապա գրիր լավ արարքը նրա հաշվին և եթե անում է այդ , ապա գրիր այդ նրա համար , (նրա հաշվին) ինչպես տաս լավ արարք մինչև յոթ հարյուր անգամ : »» (Մուսլիմ)**

• Երբ մարդ մեղք է գործում, նրա մեղքերը խոչընդոտ չեն լինի նրա և Աստծո գթասրտության միջև: Մարգարեական սովորույթը ասում է. « Կմնա մի մարդ, ով կկանգնի Դժոխքի կրակի դիմաց և նա կասի, «Օ, Աստված, Դժոխքի տաքությունը այրում է ինձ, խնդրում եմ թեքիր իմ դեմքը Կրակից հեռու:» Նա կմնա խնդրելով Ալլահին, մինչ Ալլահը կասի, « Միգուցե, եթե Ես տամ քեզ ինչ ուզում ես, դու կցանկանա՞ս ուրիշ բան:» Մարդը կասի, « Ոչ, Քո Չորությամբ, ես չեմ խնդրի Քեզ ուրիշ բան:» Հետո Ալլահը կթեքի նրա դեմքը Կրակից: Մարդը դրանից հետո կասի, « Օ, Տեր, բեր ինձ մոտիկ Ջեննայի.(Դրախտային Այգու), դարպասին:» Ալլահը կասի նրան, «Դու չե՞իր խոստացել չխնդրել ուրիշ բան: Անեծք քեզ, Օ, Ադամի գավակ: Ինչ ազահ ես դու:» Մարդը կշարունակի պնդել Ալլահին, մինչ Ալլահը կասի, « Բայց եթե ես տամ քեզ այդ, դու կխնդրե՞ս ուրիշ բան:» Մարդը կասի, « Ոչ, Քո Չորությամբ: Ես չեմ խնդրի ուրիշ բան:» Նա կտա Ալլահին իր վստահությունը և կխոստանա չխնդրել ուրիշ բան դրանից հետո: Այսպիսով Ալլահը կբերի նրան Ջեննայի դարպասների մոտ և երբ նա տեսնի ինչ է նրա ներսում, նա կլռի այնքան ժամանակ, մինչև Ալլահը ցանկանա և հետո նա կասի, «Օ, Ալլահ, թույլ տուր ինձ մտնել Ջեննա:» Ալլահը կասի, « Դու ինձ չե՞իր խոստացել, որ դու չես խնդրի Ինձ ուրիշ բան քան այդ: Անեծք քեզ, Օ, Ադամի գավակ: Ինչ ազահ ես դու:» Դրան մարդ կասի, « Օ, Ալլահ, մի դարձրու ինձ ամենախղճուկը Քո արարածներից:» Եվ կշարունակի պնդել Ալլահին, մինչ Ալլահը կժպտա, և երբ Ալլահը կժպտա, Նա թույլ կտա նրան մտնել Ջեննա, և երբ նա մտնի, նրան կհարցնեն, « Ցանկացիր ինչ ուզում ես:» Նա կցանկանա, մինչ բոլոր իր ցանկությունները կլրացվեն, հետո Ալլահը կասի, Քեզ կտրվի հավասար դրան, դրա հետ:» Աբու Հուրեյրան ավելացրեց, այդ մարդը կլինի վերջին մարդկանցից, ով կմտնի Ջեննա »: (Բուխարի)

Ամենաբարձրյալ Ալլահը ասաց. « Եվ եթե Ալլահը հարկադրեր մեղադրանք մարդկանց, ինչ նրանք արել են, Նա չէր թողնի երկրի վրա որևէ արարած: Բայց Նա տարբերում է նրանց հատուկ ժամկետով: Եվ երբ իրենց ժամանակը գալիս է, ապա իրոք, Ալլահը Ամենատեսն է Իր ծառաների:» (35:45)

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊՎԱԾ ՄԵՂՔԵՐԻ ՀԵՏ

• Երբ մարդ անում է լավ արարք , ինչպիսին է աղոթքը , նա կստանա Ալլահի պարգևը և կներվի մեղքերից : Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց, « **Հինգ աղոթքները և Ջուման , (Ուրբաթ օրվա աղոթքը), մինչև հաջորդ Ջումա , նպատակ ունեն մաքրել մարդուն մեղքերից** :» (Հայթամի)

• Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Ումրայից Հաջ կմաքրի մարդուն մեղքերից և կպաշտպանի նրան աղքատությունից** :»

• Ամենակարող Ալլահն ասում է , « **Եթե դու խուսափես հիմնական մեղքերից , որը արգելվել է քեզ , Մենք կհեռացնենք քեզանից քո ավելի փոքր մեղքերը և կընդունենք քեզ առաքինի մուսթով Ջեննա** :»(4:31)

• Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « **Երբ երկու մուսուլման հանդիպում են միմյանց և ձեռք են սեղմում , նրանց մեղքերը կընկնեն ինչպես տերևներն են ընկնում ծառից** :»

• Երբ մարդը տառապում է ցավից կամ տխուր է , կամ հիվանդ , այդ կօգնի մաքրել նրան մեղքերից : Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց, « **Ոչինչ չի վնասում հավատացյալին , բացի այն ,ինչ մաքրում է մեղքերը** :»

• Մաքրությանը հետևելը նույնպես մեղքերի ազատման ձև է : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց, « **Առաջնորդե՛մ ձեզ մի բանի , որ կմաքրի ձեզ ձեր մեղքերից և ավելացնի ձեր լավ արարքները : Նրանք ասեցին , «Այո , Օ, Ալլահի Մարգարե** » Նա ասաց, « **Կատարյալ դարձրեք ձեր Կուդուն , նույնիսկ երբ դժվար է և սպասիր աղոթքին , աղոթելու , այն կմաքրի մեղքը : Ոչ ոք չի դուրս գա իր տանից և հետո աղոթի Իմամի հետ և հետո սպասի հաջորդ աղոթքի , մինչ հրեշտակները կասեն , « Օ, Ալլահ , ներիր նրան :»»**

• Փոքր արարքները ունեն լավ պարգևներ և մաքրում են մեղքերը նույնպես : Աբու Հուրեյրան ասաց, «Ներգաղթյալների միջի աղքատները եկան Ալլահի Մարգարեյի մոտ և ասացին , « Մեծ ունեցվածք ունեցողները ունեն բարձր դիրք և չընդհատվող երանություն :» Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. «**Ի՞նչպես է դա : Նրանք ասացին . Նրանք աղոթում են ինչպես մենք ենք աղոթում , և պահք են պահում ինչպես մենք ենք պահում և նրանք տալիս են բարեգործություն , բայց մենք չենք տալիս և նրանք ազատ են արձակում ստրուկների , բայց մենք չենք ազատում ստրուկների : Մրանց վրա Ալլահի Մարգարեն ասաց, « Մովորեցնե՛մ ձեզ մի բան , որի շնորհիվ դուք կհասնեք նրանց , ովքեր առաջ են գնացել ձեզանից և կառաջանաք նրանցից , ովքեր կզան ձեզանից հետո : Միայն նրանք , ովքեր կանեն ինչ դուք եք անում կանցնեն ձեզ : Նրանք ասեցին , Այո , Ալլահի Մարգարե : Նա , Մարգարեն ասաց. Փառաբանեք Ալլահին , ասեք ՍուբհանԱլլահ, Ալիամդուլիլեհ , Ալլահու Աքբար , երեսուն երեք անգամ ամեն աղոթքից հետո :»**

Աբու Սալիհն ասաց. « Ներգաղթյալների միջի աղքատները վերադարձան Ալլահի Մարգարեյի մոտ և ասացին « Մեր եղբայրները , ունեցվածքի տերերը , լսեցին այն մասին , ինչ մենք արել ենք և նրանք արեցին նույնը : Այսպիսով Ալլահի Մարգարեն ասաց, Մա Ալլահի Օրհնանքն է , որը Նա տալիս է , ում Նա է ցանկանում :»» (Բուխարի)

• Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) նշեց , որ շատ լավ արարքներ անելը նույնպես կմաքրի մեղքերը : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Վախեցեք Ալլահից , որտեղ որ լինեք , և հաջորդեք լավ արարքը մյուս լավ արարքով և լավ վերաբերվի մարդկանց :»

• Մի մարդ եկավ Մարգարեյի մոտ մեղք գործելուց հետո և ասաց. « Օ, Ալլահի Մարգարե , մաքրիր ինձ իմ մեղքից : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց նրան , « Դու ունե՞ս Վուդու :» Նա ասաց. « Այո »: Հետո Նա հարցրեց , « Դու աղոթեցի՞ր մեզ հատ :» Նա ասաց. « Այո :» Նա հետո ասաց. « Գնա , քանզի , իրոք , Ալլահը ներել է քեզ :»

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒԹՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ և ԼԱՎ ԱՐԱՐՔՆԵՐԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ ԼԻՆԵԼԸ

• Ալլահը պարզևստրում է հավատացյալին արարքների համար , որոնցով նա առաջնորդում է ուրիշներին լավ արարքների : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Նա , ով առաջնորդում է ուրիշներին , նա կստանա պարգևը նրանց , ովքեր հետևում են դրան և նրանք , ովքեր հետևում են , չեն ունենա պակաս պարգև : Նա , ով կոչում է ուրիշներին չարիքի , նրանք բոլորը կպատժվեն և պատիժը չի լինի քիչ նրանցից յուրաքանչյուրին :» (Մուսլիմ)

• Երբ մարդ տարածում է օգտակար գիտելիք իր հասարակության մեջ , ապա կլինի մեծ պարգև Ալլահից այդ արարքի համար : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Երբ մարդ մահանում է , նրա արարքները դադարում են շարունակվել , բացի երեքից , շարունակական բարեգործություն , օգտակար գիտելիք և առաքինի գավակը , ով խնդրում է Ալլահից թողություն նրա համար :» (Մուսլիմ)

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ և ՄԱՐԴՈՒ ՑԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

• Երբ մարդ օգտագործում է իր ցանկությունները համապատասխան ձևով, ամուսնության միջոցով, նա կստանա պարզև դրա համար: Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Լավը հրամայելը մեծ պարզևատրվող արարք է և չարիքը արգելելը, պարզևատրվող արարք է և երբ դու մոտենում ես քո կնոջը ցանկանալով նրան, դու կստանաս պարզև: Հետևորդները ասացին, « Օ, Ալլահի Մարգարե, ով մեզանից մոտենա իր կնոջը կստանա՞ պարզև:» Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. «Դուք չէ՞ք տեսնում, եթե նա օգտագործում է իր ցանկությունները անօրինական ձևով, նա կպատժվի: Նմանապես, եթե նա օգտագործի իր ցանկությունները օրինական ձևով, նա կպարզևատրվի:» (Մուսլիմ)

• Իսլամի գեղեցկությունն այն է, որ նորմալ, օր- օրի կյանքը, վերափոխվում է երկրպագման գործողության, եթե արվի Ալլահին հիշելով և նրա հրամաններին հետևելով: Ուտելը, խմելը, սովորելը, եթե արվի ըստ Ալլահի օրենքների մեծապես կպարզևատրվի: Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Երբ մարդ օժանդակում է իր ընտանիքը, նա կստանա պարզև:» (Բուխարի)

• Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. «« Ամեն մուսուլման պիտի տա բարեգործություն:» Մարդիկ հարցրեցին, « Օ, Ալլահի Մարգարե, եթե մարդ ոչինչ չունի տալու, Ի՞նչ պիտի անի:» Նա ասաց. « Նա պիտի աշխատի իր ձեռքերով և օգուտ տա իրեն և նույնպես տա բարեգործություն, իր վաստակածից:» Մարդիկ հարցրեցին, « Եթե նա չկարողանա՞ գտնել նույնիսկ այդ:» Նա պատասխանեց, « Նա պիտի օգնի կարիքավորի, ով խնդրում է օգնություն:» Հետո մարդիկ հարցրեցին, «Եթե նա չկարողանա՞ անել այդ:» Նա պատասխանեց, « Ապա նա պիտի անի լավ արարքներ և հեռու մնա վատ արարքներից և սա կհամարվի բարեգործ արարք:» (Բուխարի)

ԻՍԼԱՄԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵՋ

Մեթոդը, որը օգտագործվում է ուսուցման և կրթության մեջ, մեթոդ է լի հանդուրժողականությամբ և հեշտությամբ: Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Ես

չեն ուղարկվել դժվարացնելու իմ Ումմայի(ազգի) համար , հակառակը , ես ուղարկվել եմ ինչպես կրթող և ամեն ինչ հեշտացնող :»

•Իսլամի հանդուրժողականության օրինակ է այն , որ Մարգարեն շատ բարի էր , երբ մարդիկ խնդրում էին նրան որևէ բան : Նույնիսկ երբ այդ անսովոր խնդրանք էր : Մի երիտասարդ եկավ Մարգարեյի մոտ և ասաց. « Օ, Ալլահի Մարգարե , թույլ տուր ինձ շնանամ :» Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Դու կցանկանա՞ս այդ քո մոր համար :» Նա ասաց. « Իհարկե , ոչ :» « Նմանապես մարդիկ չեն ցանկանա այդ իրենց մոր համար :» Նա ասաց նրան , « Դու կցանկանա՞ս այդ քո դստեր համար :» Նա ասաց. « Իհարկե ոչ :» Նա ասաց. « Նույնը վերաբերվում է ուրիշների դուստրերին: Նրանք չեն ցանկանում այս :» Նա ասաց. « Դու կցանկանա՞ս այդ քո քույրերին :» Նա ասաց. « Իհարկե , ոչ :» Նա ասաց, « Նմանապես , մարդիկ չեն ցանկանում այդ իրենց քույրերին :» Նա հարցրեց նրան , « Դու կցանկանա՞ս այդ քո մորաքրոջը :» Նա ասաց. « Իհարկե ոչ :» Նա ասաց. « Նմանապես մարդիկ չեն ցանկանա այդ իրենց մորաքույրների համար :» Հետո Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) դրեց իր պատվելի ձեռքը երիտասարդի կրծքին և աղոթեց նրա համար ասելով . « Օ, Ալլահ , ներիր նրան նրա մեղքը և մաքրիր նրա սիրտը և դարձրու նրան առաքինի :» (Հայթամի)

•Անաս իբն Մալիքը հաղորդեց, « երբ մենք Սզկիթում էինք Ալլահի Մարգարեյի(Խ.Ա.Ո.Ն) հետ , անապատի արաբ եկավ , կանգնեց և սկսեց միզել Սզկիթում : Մարգարեյի (Խ.Ա.Ո.Ն) հետևորդները ասացին , « Դադարիր, դադարիր :» Ալլահի Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Մի ընդհատեք նրան , թողեք մենակ :» Նրանք թողեցին նրան մենակ , և երբ նա ավարտեց միզել , Ալլահի Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) կանչեց նրան և ասաց, այս մզկիթները միզելու և արտաթորելու վայրեր չեն , այլ Ալլահին հիշելու , աղոթելու և Ղուրան կարդալու վայրեր են : Նա , պատմողը ասաց , որ հետո Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) հրամայեց մարդկանցից մեկին բերել մի դույլ ջուր և լցնել այնտեղ :» (Բուխարի)

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Այս ամենը կարդալուց հետո , դուք տեսաք , հանդուրժողականության և հանգստության տարրերը Իսլամի ուսմունքում : Մարգարեն (Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց. « Մի պակասեցրու լավության ցանկացած գործոն , նույնիսկ , եթե դու ժպտում ես քո եղբոր դեմքին :» Մուսլիմ

Մարգարեն(Խ.Ա.Ո.Ն) ասաց.« Ալլահին ամենասիրելի մարդիկ նրանք են , ովքեր օգուտ են տալիս մարդկանց ամենաշատը : Ալլահին ամենասիրելի արարքներից են երջանկություն պարգևել մյուս մուսուլմանին , կամ օգնել նրան ծանր իրավիճակում, կամ օգնել նրան վճարել նրա պարտքերը , կամ բավարարել նրան սնունդով : Օգնել կարիք ունեցողին ավելի սիրելի է ինձ , քան մեկուսանալը Մեդինայի Մզկիթում և երկրպագել ինձ : Նա , ով ի վիճակի է կառավարել իր բարկությունը , Ալլահը կպահպանի նրա պատիվը , նա , ով ի վիճակի է կառավարել իր զգացմունքները , երբ կարող է վնաս պատճառել ուրիշին , Ալլահը կլցնի նրա սիրտը հույսով Հարության Օրը :»(Հայթամի)

Ամենից հետո , ինչ ասվեց , ես իրոք հույս ունեմ , որ դուք չեք համարի որոշ մեծամիտ մուսուլմանների գործողությունները Իսլամին դեմ : Հուսով եմ, այս գիրքը կօգնի ձեզ գտնել ճշմարտությունը :

الحمد لله رب العالمين
وصلي اللهم على أشرف المرسلين وعلى آله وصحبه
أجمعين

Փառք Ալլահին՝ աշխարհների Աստծուն:

Ես խնդրում եմ Նրանից

Շնորհակալություն հայտնել և պահպանել

Ամեն չարիքից մեր մարգարե Մուհամմեդին,

Նրա ընտանիքին, հետևորդներին և բոլոր նրանց,
Ովքեր ճշմարտության ճանապարհին հետևեցին

Նրան:

www.thekeytoislam.com

www.islamland.com

www.islamhouse.com

www.sultan.org

www.islamic-invitation.com